

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v meste Nitra na roky 2021-2031

Časť A:
Analýza súčasného stavu – cestovný ruch v meste Nitra

Obsah

- 4** 1. Vymedzenie záujmového územia mesta Nitra
 - 1.1 Demografia mesta Nitra
 - 1.2 Partnerské mestá Nitra

- 6** 2. Analýza manažmentu cestovného ruchu v destinácii Nitra
 - 2.1 Organizačno-inštitucionálne zabezpečenie cestovného ruchu v mestskej destinácii Nitra
 - 2.2 Inštitucionálna spolupráca v cestovnom ruchu v meste Nitra
 - 2.3 Prekrytia kompetencií a činností a „biele“ miesta spolupráce

- 10** 3. Východiskové dokumenty pre potreby stratégie v oblasti cestovného ruchu

- 12** 4. Analýza trendov v cestovnom ruchu do roku 2031 (po pandémie COVID-19)

- 12** 5. Analýza ponuky cestovného ruchu v meste Nitra
 - 5.1 Primárna ponuka
 - 5.2 Sekundárna ponuka
 - 5.2.1 Supraštruktúra cestovného ruchu
 - 5.2.2 Infraštruktúra cestovného ruchu
 - 5.2.3 Všeobecná infraštruktúra

- 19** 6. Analýza dopytu po cestovnom ruchu v meste Nitra

- 20** 7. Profil súčasného návštevníka mesta Nitra

- 22** 8. Dopady pandémie COVID-19

- 22** 9. Produktový mix mesta Nitra na trhu cestovného ruchu

- 24** 10. Zhrnutie a závery analytickej časti

Spracoval: Alena Pivarčiová, Terézia Zaujecová, Zuzana Palenčíková a Odbor TIC Nitra
Odborný konzultant analytickej časti: Zuzana Palenčíková
Použité fotografie: Andrea Koncová, Peter Michalík

www.nitra.eu

Úvod

Cestovný ruch bol do prepuknutia svetovej pandémie COVID-19 v marci 2020 jeden z najvýznamnejších a najdynamickejších sa rozvíjajúcich sektorov európskej aj svetovej ekonomiky a významný faktor spotreby moderného človeka. Napriek nepredvídateľnej globálnej situácii a jej drvivým dopadom na ekonomiky s rozvinutým cestovným ruchom sa ukazuje, že napriek obavám zo šírenia nákazy a strachu z nakazenia u časti svetovej populácie, cestovný ruch nezaničil, ale prechádza radikálnou transformáciou. Súčasná spoločnosť vníma cestovný ruch už ako stabilnú súčasť svojho života, svojej spotreby a len ťažko sa jej vzdá. V danej situácii na trhu cestovného ruchu budú úspešné tie destinácie, ktoré sa prispôbia transformačným procesom na strane dopytu aj ponuky.

Predložená analýza komplexne hodnotí vnútorné a vonkajšie prostredie cestovného ruchu v meste Nitra, pričom vychádza z analýzy:

- regionálnych, národných a nadnárodných dokumentov zaoberajúcich sa rozvojom cestovného ruchu,
- manažmentu a financovania cestovného ruchu v meste Nitra,
- dopytu po cestovnom ruchu vo svete, v Európe, na Slovensku a v Nitre,
- ponuky cestovného ruchu v meste Nitra a jeho bezprostrednom okolí,
- profilu návštevníka mesta Nitra z roku 2015.

Z uvedených analýz vyplývajú kľúčové východiská pre udržateľný rozvoj cestovného ruchu v meste Nitra v dlhodobom horizonte 2021-2031 (SWOT analýza).

Z dôvodu prepuknutia pandémie COVID-19 v marci 2020 bol predčasne ukončený prieskum dopytu po cestovnom ruchu u návštevníkov mesta Nitra¹, preto pri hodnotení dopytu vychádzame z výsledkov posledného reprezentatívneho prieskumu návštevníkov mesta Nitra z roku 2015 (B2C analýza). V analýze ďalej vychádzame zo záverov skupinovej diskusie s členmi Nitrianskej organizácie cestového ruchu (NOCR) a aktérmi cestovného ruchu v destinácii Nitra (B2B analýza), z odpočtu aktivít NOCR v roku 2019 a zo štatistických údajov TIC Nitra o cestovnom ruchu v meste a z údajov Štatistického úradu SR. Zdrojom sekundárnych údajov boli aj odborné publikácie a dokumenty voľne dostupné na internete.

¹V mesiaci február 2020 bol zahájený nový prieskum návštevníkov mesta Nitra, do 9. 3. bolo vyzbieraných 175 odpovedí od návštevníkov Nitry, tieto síce nepovažujeme za reprezentatívnu vzorku, ale budeme ich v analýze dopytu reflektovať.

1. Vymedzenie záujmového územia mesta Nitra

Nitra, podobne ako večné mesto Rím, vznikla na siedmich pahorkoch. Panorámu Nitra tvorí Zobor, Nitriansky hrad, Kalvária, Borina, Dražovský kopec, Vršok a Martinský vrch. Mesto Nitra je okresné a zároveň krajské mesto, sídlo Nitrianskeho samosprávneho kraja. Mesto sa rozprestiera na ploche 100,45 km², na území medzi masívom Zobora (587 m) a vrchmi Kalvária (215 m) a Šibeničný vrch (218,5 m), ktoré možno považovať za časť Tribečského pohoria oddeleného riekou Nitrou od hlavného masívu. Nadmorská výška v meste sa pohybuje od 138 do 587 metrov nad morom.

Poloha mesta Nitra je daná týmito krajnými súradnicami:

48° 17' 18" severnej šírky (Čermáň),

48° 20' 15" severnej šírky (Zobor),

18° 04' 00" východnej dĺžky (Mlynárce),

18° 06' 30" východnej dĺžky (mesto Nitra).

Nitru v súčasnosti tvorí 13 mestských častí:

Zobor
Dražovce Staré mesto
Mlynárce Klokočina Chrenová
Kynek Diely Čermáň Janíkovce
Párovské Háje Horné Krškany
Dolné Krškany

Na území mesta sa nachádza komplexná ponuka cestovného ruchu a vyskytuje sa tu sústredený dopyt po cestovnom ruchu (evidovaný počet návštevníkov v hromadných ubytovaných zariadeniach alebo evidovaný počet návštevníkov u prevádzkovateľov atraktivít cestovného ruchu ako sú múzeá, kúpaliská a pod.).

V nadväznosti na vymedzené územie mesta je dôležitá prepojenosť ponuky mesta na jeho bezprostredné okolie (okolité obce – napr. Nitrianske Hrnčiarovce, Lužianky, M. a V. Lapáš, Golianovo, Čechynce, Cabaj-Čápor, Jarok, Ivanka pri Nitre), najmä z hľadiska potenciálu sieťovania a tvorby nových produktov cestovného ruchu s cieľom predĺženia pobytu (počtu prenocovaní) v meste.

V meste Nitra a jej príslušnom okolí sa cestovný ruch odohráva v mestskom aj vidieckom prostredí a spravidla je tvorený kultúrnym a obchodným cestovným ruchom. Mestský cestovný ruch má prevažne charakter krátkodobých pobytov, pričom hlavným motívom cestovania je zážitok z historicky, kultúrnej, obchodnej alebo spoločensky zaujímavého miesta.

1.1 Demografia mesta Nitry

V rámci rozvoja cestovného ruchu v mestskej destinácii je dôležitá interakcia s miestnym obyvateľstvom, ktorá môže mať pozitívne aj negatívne dopady pre obidve strany. K 2. 1. 2020 Mesto Nitra eviduje 78 353 obyvateľov, z toho 37 273 (47,6 %) mužov a 41 080 (52,4 %) žien. V porovnaní s rokom 2001 je to pokles o 9 260 obyvateľov, čo indikuje významný pokles počtu obyvateľov mesta. Dôvodom sú jednak štrukturálne zmeny v ekonomike mesta (presun od vývoja a výskumu, poľnohospodárskej orientácie k priemyselnej výrobe), jednak odliv mladých Nitranov za „lepším životom“ do krajín EÚ aj mimo EÚ (tento trend sa výraznejšie prejavil po vstupe SR do EÚ a po uvoľnení pracovnej mobility a možnosti študovať v zahraničí).

Tabuľka: Vývoj počtu obyvateľov mesta s trvalým pobytom v rokoch 2001 - 2019

Rok	Počet obyvateľov
2001	87 613
2005	85 172
2010	82 661
2015	80 524
2016	80 130
2017	79 534
2018	79 131
2019	78 353

Zdroj: Mesto Nitra

Po dobudovaní priemyselného parku v Nitre sa výrazne zvýšil počet pracovných migrantov v meste. V priemyselnom parku sa v súčasnosti nachádzajú multinárodné a medzinárodné firmy. Medzi významných zamestnávateľov v priemyselnom parku patria: Jaguar – Landrover (UK), Kuka (Nemecko), DS Smith (UK), Foxconn (Čína), Gefco (Francúzsko), Gestamp (Španielsko), GU Gretsch-Unitas (Nemecko), Marel (Island), Mitsubishi Chemical Advanced Materials Composites s.r.o. (Japonsko), a iné. Celková kapacita priemyselného parku je 15 000 pracovných miest, pričom aktuálne je vyťažený na 66 % (cca 10 000 pracovných miest je obsadených). Značnú časť z nich tvoria cudzinci, ktorí však majú v Nitre zväčša iba prechodný pobyt. Na jeseň roka 2019 malo v Nitre nejaký typ pobytu 5143 cudzincov, z toho 2661 pochádzalo z krajín mimo EÚ/EHP (teda z tzv. tretích krajín) a 2482 bolo z členských štátov EÚ. Medzi cudzincami výrazne prevažovali muži (3419 osôb) nad ženami (1724 osôb). Z hľadiska veku prichádza najviac cudzincov v produktívnom veku 30-54 rokov (2983 osôb), druhý najvyšší počet je vo vekovej kategórii 15-29 rokov (1253 osôb). Vo veku 55-70 rokov malo v Nitre pobyt 639 cudzincov. Maloletých vo veku 0-14 rokov bolo 176. Najmenej bolo cudzincov, ktorí boli starší ako 71 rokov (92 osôb). Cudzinci prichádzajúci do Nitry za prácou, obsadzujú najmä pozície vo výrobe, v stavebníctve a iba čiastočne

78 353

počet obyvateľov Nitry
v roku 2019

41 080
žien

37 273
mužov

vyššie manažérske pozície. Na nižšie kvalifikované práce podľa respondentov prichádzajú najmä občania krajín na východ od Slovenska, na vyššie kvalifikované pozície najmä občania zo západných krajín. Postupne si tu niektorí budujú zázemie a prichádzajú za nimi celé rodiny.

Medzi desať najčastejších krajín, z ktorých pochádzajú cudzinci s pobytom v Nitre, patria:

- tretie krajiny: Srbsko 993, Ukrajina 881, Vietnam 125, Rusko 101, Gruzínsko 68, Macedónsko 66, Irak 63, Čína 45, Bosna a Hercegovina 40, India 34;
 - krajiny EÚ: Taliansko 498, Rumunsko 391, Bulharsko 295, Česká republika 281, Poľsko 231, Spojené kráľovstvo 147, Nemecko 141, Španielsko 115, Maďarsko 91, Rakúsko 55.
- (Zdroj: ÚHCP, 2019, In: Kriglerová, Chudžíková, 2020).

Jedným z prínosov zahraničnej migrácie do Nitry je vykrývanie nedostatku pracovnej sily. Nitra je mestom s mimoriadne nízkou nezamestnanosťou (ku koncu marca 2020 bola miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Nitra na úrovni 2,41%, v priebehu apríla 2020 aj v dôsledku obmedzení súvisiacich so šírením koronavírusu stúpla na 3,66 %).

1.2 Partnerské mestá Nitry

Presadenie mesta Nitra na medzinárodnom trhu cestovného ruchu je možné rozvíjať okrem iného aj cez platformu partnerských miest. **Mesto Nitra má vo svete 11 partnerských miest:** Kroměříž (Česká republika), Gosford (Austrália), Zielona Góra (Poľsko), Naperville (USA), Zoetermeer (Holandsko), České Budějovice (Česká republika), Osijek (Chorvátsko), Báčsky Petrovec (Srbsko), Spišská Nová Ves (Slovensko), Gyeongju (Južná Kórea). Ide o pestrú, ale zároveň nesúrodú skupinu miest.

Mesto Nitra by malo v budúcnosti vyberať za partnerské mestá adekvátnych partnerov z hľadiska počtu obyvateľov, hospodárskeho charakteru, kultúrnych a historických tradícií i mentality obyvateľstva.

Vzhľadom na prehlbovanie vzťahov medzi európskymi národmi by mal byť výber orientovaný primárne na členské štáty EÚ. Pre partnerskú spoluprácu by sa preto mali vyberať predovšetkým mestá:

- v okolitých krajinách,
- v dostupnej vzdialenosti (cca do 800 až 1000 km),
- porovnateľnej veľkosti,
- podobného charakteru (spoločné prieniky v oblasti histórie, kultúry, cestovného ruchu a ostatných ekonomických aktivít,
- prejavujúce záujem o aktívnu partnerskú spoluprácu (návrh spolupráce–zmluva- aktivity).

2. Analýza manažmentu cestovného ruchu v destinácii Nitra

Cieľom tejto časti analýzy je konkretizovať súčasný systém riadenia a organizácie cestovného ruchu – popísať vymedzenie kompetencií a priorít jednotlivých aktérov cestovného ruchu z verejného a súkromného sektora, vzťah mesta k prevádzkovateľom turistických atrakcií v meste a jeho bezprostrednom okolí, identifikovať možnosti spolupráce na regionálnej úrovni s Nitrianskym samosprávnym krajom (NSK) a poukázať na možnosti realizácie spoločných projektov. Synergia vyššie spomínaných inštitúcií je nevyhnutná pre koordinovaný rozvoj cestovného ruchu nielen v skúmanej destinácii, ale aj v celom Nitrianskom kraji, ktorého prirodzeným centrom je mesto Nitra.

2.1 Organizačno-inštitucionálne zabezpečenie cestovného ruchu v mestskej destinácii Nitra

Kľúčovým aktérom cestovného ruchu vo verejnom sektore na úrovni mesta Nitra bol do roku 2018 **Útvar propagácie a cestovného ruchu** (ÚPaCR) spadajúci priamo pod primátora mesta Nitra a jeho organizačná zložka – Nitriansky informačný systém (NISYS), ktorý v meste plnil dve navzájom súvisiace funkcie: funkciu turistického informačného centra a funkciu mestského informačného strediska. V roku 2018 bol NISYS premenovaný na Turistické informačné centrum, ktoré primárne slúži ako zdroj informácií a miesto prvého kontaktu návštevníkov s mestom. V roku 2019 bola v rámci MsÚ Nitra realizovaná organizačná zmena a Útvar propagácie a cestovného ruchu (ÚPaCR) bol transformovaný na Odbor mestského rozvoja a cestovného ruchu s dvomi referátmi (referát mestského rozvoja, referát cestovného ruchu) a prevádzkou TIC Nitra. Od 1. 6. 2020 bola opäť realizovaná organizačná zmena, cestovný ruch bol z odboru mestského rozvoja odčlenený a vytvoril sa samostatný **Odbor TIC Nitra** s počtom 7 zamestnancov, z toho 2 odborných referentov -

manažérov, 1 administratívny pracovník pre cestovný ruch (back office) a 4 pracovníkov prvého kontaktu s návštevníkmi mesta (front office).

Na regionálnej úrovni má cestovný ruch vo svojej kompetencii **Odbor cestovného ruchu na Úrade Nitrianskeho samosprávneho kraja** (OCR ÚNSK), pozostávajúci z troch oddelení – oddelenie cezhraničnej spolupráce, oddelenie propagácie a marketingu a oddelenie cestovného ruchu.

Osobitné postavenie z radov aktérov cestovného ruchu, ktorí patria do verejného sektora, má Biskupský úrad, ktorý je správcom Nitrianskeho hradu, jednej z najvýznamnejších kultúrnych pamiatok na Slovensku a dominantnej atraktivity cestovného ruchu v meste Nitra. Ďalšiu osobitnú skupinu predstavujú štátne podniky a štátne príspevkové organizácie v gescii Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, a to Agrokompex NÁRODNE VÝSTAVISKO, š.p., Agroištitút Nitra, š.p. a Agentúra pre rozvoj vidieka, príspevková organizácia.

Partnerstvo verejného a súkromného sektora, združujúce samosprávne, podnikateľské a iné subjekty pôsobiace v destinácii na úrovni mesta Nitra predstavuje **Nitrianska organizácia cestovného ruchu** (NOCR). NOCR bola založená 6. 3. 2012.

Jej zakladateľmi boli aktéri verejného sektora (Mesto Nitra, Agrokomplex - Výstavníctvo Nitra, š.p., Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Nitra) a aktéri cestovného ruchu zo súkromného sektora (LL real invest, s.r.o. – prevádzkovateľ hotela Mikado, Veolia Transport Nitra, a.s., dnes Arriva Nitra, a.s.). Jedná sa o samostatný právny subjekt pôsobiaci podľa zákona č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu registrovaný Ministerstvom dopravy a výstavby SR. Od roku 2014 do roku 2016 bolo členom NOCR združenie právnických osôb - Organizácia cestovného ruchu okresu Nitra (OCRON). V priebehu rokov 2015 - 2016 do členskej základne pribudli zástupcovia z radov verejného sektora (obce Topoľčianky a Mojmírovce, Agroinštitút Nitra, š.p.) a súkromného sektora (Vinárske závody Topoľčianky, s.r.o., Kaštieľ Mojmírovce, s.r.o.). V roku 2019 sa členmi NOCR stali: obec Bojná, kde sa vzájomne napájame na cyrilometodskú tradíciu, MAS Cedron-Nitrava, držiteľ regionálnej značky Nitrava a OZ Radošinka, držiteľ regionálnej certifikovanej značky Ponitrie.

Vysokoškolské vzdelávanie v cestovnom ruchu

V meste Nitra funguje **stredoškolské aj univerzitné vzdelávanie v oblasti cestovného ruchu a rozvoja regiónu.**

V rámci siete stredných odborných škôl ide o tieto školy: Hotelová akadémia Nitra, Stredná odborná škola gastronómie a cestovného ruchu, Stredná odborná škola techniky a služieb – Odbor Obchod a podnikanie (odbor sa delí na blok obchodu a blok cestovného ruchu) a Súkromná stredná odborná škola

ANIMUS na Levickej 40, Nitra.

Nitrianske univerzity UKF a SPU rovnako vychovávajú odborníkov – manažérov pre oblasť cestovného ruchu. V akademickom roku 2019/2020 mali nasledovné počty absolventov v 1. a 2. stupni VŠ štúdiá.

UKF v Nitre:

- Filozofická fakulta, Katedra manažmentu kultúry a turizmu (68)
- Fakulta stredoeurópskych štúdií, Katedra cestovného ruchu (68)
- Fakulta prírodných vied, Katedra geografie a regionálneho rozvoja (49)

SPU v Nitre:

- Fakulta európskych štúdií a rozvoja vidieka, Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka (59).

Počet študentov študujúcich na univerzitách v Nitre má mierne klesajúcu tendenciu (aj v celoslovenskom meradle). (SPU v Nitre: v roku 2018 to bolo 6250 študentov z toho 167 zahraničných, v roku 2019 to bolo 5707 študentov, z toho 156 zahraničných, UKF v Nitre: v roku 2018 to bolo 7143 študentov z toho 249 zahraničných, v roku 2019 to bolo 7029 študentov, z toho 345 zahraničných). Z prieskumov univerzít vyplýva, že len cca 7 % absolventov zostáva v Nitre.

V tabuľke uvádzame jednoduchú schému, ktorá zachytáva kľúčových aktérov cestovného ruchu v meste Nitra a v nadväznosti na jeho bezprostredné okolie (susediace obce). Organizácie sú rozdelené do verejného a súkromného sektora.

Tabuľka: *Súčasný stav organizačno-inštitucionálneho zabezpečenia cestovného ruchu v destinácii Nitra*

VEREJNÝ SEKTOR		VEREJNO-SÚKROMNÉ PARTNERSTVÁ	SÚKROMNÝ SEKTOR
Regionálna úroveň	Miestna úroveň		
<p>Nitriansky samosprávny kraj odbor cestovného ruchu</p> <ul style="list-style-type: none"> - oddelenie cezhraničnej spolupráce - oddelenie propagácie a marketingu - oddelenie cestovného ruchu <p>Počet zamestnancov: 15 osôb</p> <p>Komisia cestovného ruchu a zahraničných vzťahov (8 poslancov, 6 odborníkov)</p> <p>Strategické dokumenty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regionálna integrovaná územná stratégia Nitrianskeho kraja na roky 2014 - 2020 - Strategický a marketingový plán rozvoja cestovného ruchu v Nitrianskom samosprávnom kraji na roky 2014 – 2020 - Program cezhraničnej spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Maďarsko 2014 – 2020 (2014) <p><i>Príprava:</i> Integrovaná územná stratégia 2021-2027, Stratégia rozvoja cestovného ruchu</p>	<p>Mesto Nitra - odbor mestského rozvoja a cestovného ruchu</p> <ul style="list-style-type: none"> - referát mestského rozvoja - referát cestovného ruchu - prevádzka TIC Nitra <p>Počet zamestnancov: 11 osôb</p> <p>Organizačná zmena od 1.6.2020</p> <p>Odbor TIC Nitra</p> <p>Počet zamestnancov: 7 osôb</p> <p>Komisia Mestského zastupiteľstva v Nitre pre miestny rozvoj, cestovný ruch a zahraničné vzťahy (5 poslancov, 4 odborníci)</p> <p>Strategické dokumenty:</p> <p>Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitry na roky 2015-2023</p> <p><i>Realizácia:</i> Analýza súčasného návštevníka mesta Nitry – predčasne ukončené</p> <p><i>Príprava:</i> Akčného plánu na roky 2020 - 2021 z PHSR, Stratégia cestovného ruchu mesta Nitry</p>	<p>Nitrianska organizácia cestovného ruchu</p> <p>Počet zamestnancov: 2 osoby + zamestnanci na dohodu</p> <p>Strategické dokumenty:</p> <p>Strategický a koncepčný dokument NOCR pre roky 2018-2020</p> <p>Odpočet plnenia cieľov ku koncu roku 2019</p> <p><i>Príprava:</i> Koncepčný dokument NOCR pre roky 2020-2023</p> <p>„Opatrenia v oblasti tvorby produktu NOCR so zameraním na regionálnu produkciu“</p> <p>MAS v obciach susediacich s mestom Nitra:</p> <p>MAS RZ Dolná Nitra o. z.</p> <p>MAS Cedron-Nitrava</p> <p>MAS Vitis</p> <p>MAS Radošinka</p> <p>MAS Žibrica</p>	<p>Asociácia Divadelná Nitra</p> <p>Hidepark Nitra, o.z.</p> <p>Nitriansky horský spolok</p> <p>Zoborský skrášľovací spolok</p> <p>Nitrafiesta</p> <p>OZ Castellum</p> <p>Aeroklub Nitra, o.z.</p> <p>a iní...</p>
		Aktéri v cestovnom ruchu/ verejný sektor	
		Biskupstvo Nitra	

2.2 Inštitucionálna spolupráca v cestovnom ruchu v meste Nitra

Na miestnej úrovni Mesto Nitra najintenzívnejšie spolupracuje s NOCR. Ako jeden zo zakladajúcich členov NOCR, každoročne prispieva na jej fungovanie formou členského príspevku. Členský príspevok pre oblasťnú organizáciu CR predstavoval v roku 2017 a 2018 sumu 20 000,- €, v roku 2019 bol navýšený na 25 000,- € a na rok 2020 bol schválený vo výške 40 000,- €. Novinkami v ponuke a výsledkom spolupráce sú sprevádzania „like a local - či ako miestny“ a vínobus, realizujú sa pravidelné zážitkové balíky a podujatia pre turistov („Objav miesto, zaži príbeh v divadle“, vínný turizmus, „Degustácie vín v divadle“, „Mladé vína v Synagóge“, Festival chutí ...) a press tripy pre novinárov. Koncom roka 2019 bol uskutočnený odpočet a evaluácia dosiahnutých cieľov vyplývajúcich zo STRATEGICKÉHO A KONCEPČNÉHO DOKUMENTU NOCR pre roky 2018 – 2020. Z dokumentu vyplýva, že významným hendikepom pre spolupracujúce inštitúcie je distribúcia a odbyt produktových balíkov. Ďalej chýba zaradenie balíkov do ponuky významných incomingových CK na Slovensku, zvýšenie počtu variantov produktov spojené s intenzívnejšou spolupracou a sieťovaním s aktérmi cestovného ruchu v regióne a inovácia existujúcich variantov s ohľadom na nové trendy na trhu. Príležitosťou pre rozvoj cestovného ruchu je nadviazať spoluprácu so spoločnosťou Jaguar Land Rover cez platformu MICE.

Horizontálna spolupráca medzi Mestom Nitra a NOCR funguje najmä v oblasti marketingu a propagácie, kde subjekty podľa svojich možností participujú na veľtrhoch, prezentačných akciách a spolupracujú v oblasti vytvárania propagačných materiálov. Subjekty intenzívne spolupracujú pri organizovaní podujatí zameraných na kultúru, cestovný ruch, návštevníkov mesta a zážitkové poznávanie (Svetový deň sprievodcov cestovného ruchu, Noc múzeí a galérií, Nitra, milá Nitra, Festival chutí, oslavy Svetového dňa cestovného ruchu, atď.), pri tvorbe strategických a koncepčných dokumentov za oblasť cestovného ruchu (PHSR Mesta Nitry, Koncepcia cestovného ruchu atď.), pri realizácii národných a európskych projektov, realizácii turistickej infraštruktúry (napr. informačných tabúľ pre turistov a tvorbe turistických aplikácií). Problémovou oblasťou je nejednotný manažment destinácie, nejednotná marketingová stratégia, informačný systém a systematický zber štatistických dát. Duplicita sa prejavuje v propagácii ponuky, produktov a v ponuke sprievodcovských služieb.

Z pohľadu manažmentu cestovného ruchu v meste Nitra je veľmi dôležitá **vertikálna spolupráca medzi regionálnou samosprávou (NSK) a miestnou samosprávou (Mesto Nitra) a ostatnými aktérmi cestovného ruchu na území Nitry (NOCR, občianski aktivisti, univerzity).** Vertikálna spolupráca medzi krajom a mestom by mala prebiehať v oblasti tvorby strategických a koncepčných dokumentov cestovného ruchu, pri propagačných aktivitách Nitrianskeho kraja (napr. zástupcovia

miestnej úrovne na veľtrhoch cestovného ruchu v spoločnom stánku NSK) a pri poskytovaní dotácií na podporu rozvoja cestovného ruchu na území Nitrianskeho kraja z rozpočtu NSK. V minulosti sa Mesto Nitra a NOCR zúčastňovali spoločne s NSK na výstavách cestovného ruchu, spoluorganizovali podujatia, realizoval sa spoločne projekt SK PRES v rámci predsedníctva SR v Rade EÚ. Od roku 2018 sa spolupráca v cestovnom ruchu na vertikálnej úrovni minimalizovala na podporu formou dotácií zo strany NSK, realizáciu projektu Európska kultúrna cesta sv. Cyrila a Metoda a výmenu propagačných materiálov (propagačné materiály z TIC Nitra boli poskytnuté na výstavy cestovného ruchu (napr. ITF Slovakiatour v Bratislave, a propagačné materiály NSK boli poskytnuté pre návštevníkov TIC Nitra).

Problematická je opäť spolupráca pri zdieľaní dát o výkonoch cestovného ruchu, ktoré sú na krajskej úrovni navyše iba vo veľmi obmedzenom množstve a štruktúre.

Hlavným nedostatkom spolupráce medzi miestnou a regionálnou úrovňou manažmentu cestovného ruchu v Nitre (po vertikálnej osi) je neexistencia krajskej organizácie cestovného ruchu. **NSK ako jediný zo samosprávnych krajov nemá založenú krajskú organizáciu cestovného ruchu,** ktorá by riešila destinačný manažment a marketing Nitrianskeho kraja ako celku spolu s mestom Nitra ako jeho prirodzeným turistickým centrom. Priamym dôsledkom uvedených nedostatkov v manažmente cestovného ruchu je prepád výkonov Nitrianskeho kraja v celoslovenskom porovnaní krajov na posledné miesto!

Spolupráca s významnými zahraničnými investormi v meste

Spoločnosť **Jaguar Land Rover** na jeseň roku 2018 otvorila svoj najmodernejší výrobný závod. Príchodom Landroveru a vybudovaním Strategického parku Nitra prišli na trh aj iné zahraničné firmy a subdodávateľia. V rámci dopravnej dostupnosti je nedoriešená verejná hromadná doprava až k samotnému závodu, ale aj nedostavaná cestná infraštruktúra v blízkosti Strategického parku Nitra. Investíciou Jaguar Land Rover bolo vytvorených vyše 2200 priamych pracovných miest (viac ako 30% zo zamestnancov tvoria ženy) a niekoľko tisíc nepriamych pracovných miest. Ponuka na trhu práce je v posledných rokoch predovšetkým pre menej kvalifikované pracovné sily, čo spôsobuje odliv kvalifikovaných a univerzitne vzdelaných pracovníkov do iných miest a do zahraničia a tým sa mení ekonomická štruktúra mesta. V závode sú zamestnaní aj cudzinci. Aj vzhľadom na vzniknutú situáciu bolo v Nitre v októbri 2019 vytvorené miesto prvého kontaktu, jedna zo služieb projektu **Vytvorenie Komunitného centra pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre (COMIN)** pre klientov z radov zamestnancov - štátnych príslušníkov tretích krajín a krajín Európskej únie s vydaným pracovným povolením pre prácu na Slovensku a pre obyvateľov Nitry. Úlohou centra je podpora sociálnej inklúzie cudzincov žijúcich (pracujúcich, študujúcich) v Nitre.

2.3 Prekrytia kompetencií a činností a „biele“ miesta spolupráce

Marketing a propagácia

Destinácia Nitra nemá jednotnú marketingovú stratégiu, s verejnosťou komunikuje prostredníctvom Mesta Nitry, TIC Nitra a NOCR. Mesto Nitra využíva na komunikáciu predovšetkým voči domácim obyvateľom viaceré formy komunikácie: web stránku www.nitra.sk, Facebook, Instagram, newsletter, mailchimp, sms informačný systém, tlačové správy, Radničné noviny, tlačené informačné a propagačné letáky, plagáty, postery ap. TIC Nitra a NOCR sa v propagácii a marketingu zameriavajú predovšetkým na návštevníkov mesta. Podujatia, aktivity, ponuka a produkty sú propagované cez všetky dostupné komunikačné kanály (webstránka, facebook, instagram, veľtrhy a výstavy cestovného ruchu, infocesty, médiá, inzercia v časopisoch, prenájom reklamných priestorov v autobusoch a pod.).

Podľa štatistík z Google Analytics bolo v roku 2018 spolu 413 931 zobrazení a v roku 2019 spolu 492 377 zobrazení **web stránky www.nitra.eu (TIC Nitra)**. Na web stránku TIC Nitra prišlo v roku 2018 – 86 034 návštevníkov (z toho 83,1% nových a 16,9% vracajúcich sa užívateľov), v roku 2019 ich počet vzrástol na 139 859 (z toho 27,7% noví užívatelia a 72,3% vracajúci sa užívatelia). V roku 2019 tvorili takmer 3/4 zo všetkých užívateľov vracajúci sa užívatelia. Návštevníci zostávajú na webe v priemere 2 minúty a navštívia v priemere 2-3 podstránky. Facebookový profil TIC Nitra má približne 3 842 sledovateľov, instagramový profil má približne 343 sledovateľov, vytvorený bol v roku 2017. Mobilnú aplikáciu O Nitre využíva viac ako 1000 návštevníkov a k dispozícii je aj bezplatná služba Mailchimp.

9490

followerov majú spolu facebook profily TIC a NOCR

NOCR v rámci marketingu využíva **webovú stránku www.visitnitra.eu**, reklamný priestor v mestskej a medzimestskej doprave, facebook, instagramový účet, reklamu na YouTube, video upútavky. Podľa štatistík Google Analytics bolo v roku 2018 celkovo 40 486 zobrazení a v roku 2019 to bolo 155 237 zobrazení webstránky [visitnitra.eu](http://www.visitnitra.eu). V roku 2018 prišlo na stránku 21 081 návštevníkov (z toho 87,1 % nových a 12,9 % vracajúcich sa užívateľov) a v roku 2019 prišlo na stránku 28 339 užívateľov (z toho 86,2 % nových a 13,8 % vracajúcich sa). Zotrvanie užívateľov na stránke v roku 2018 bolo v priemere 1:02 minúty, v roku 2019 bolo zotrvanie užívateľov na stránke v priemere 1:20

minúty. Facebookový profil oblastnej organizácie má 5 648 sledovateľov, prostredníctvom Facebooku boli podporené posty, PPC reklama a Google AdWords. NOCR v spolupráci s Mestom Nitra zorganizovala infocesty pre novinárov, v roku 2018 to boli 3 infocesty pre zástupcov médií z Maďarska, Slovenska a zástupcov TV Nova a v roku 2019 pre poľské médiá. Medzi nedostatky v oblasti marketingu cestovného ruchu Mesta Nitry a NOCR patrí nedostatočné sledovanie efektívnosti vynaložených prostriedkov na online marketing.

Pre intenzívnejšiu propagáciu Nitry smerom von treba infocesty novinárov doplniť o novinárov z Rakúska a Nemecka, a ďalej z konkrétnych krajín a miest, odkiaľ prišli do mesta veľké investície v priemyselnom parku (Taliano, Španielsko - Gestamp, Island – firma Marell, Francúzsko, Japonsko, UK a iné).

Z hľadiska odbytu na úrovni mestskej destinácie neexistuje integrovaný online systém priamej rezervácie pobytu, či spoločný rezerváčny systém pre turistické atraktivity v meste (vstupenky do múzeí, galérie, divadla atď.). Uvedené aktivity boli súčasťou plánu prioritných aktivít Ministerstva dopravy a výstavby SR pre oblastné organizácie cestovného ruchu na rok 2020, ktoré majú byť financované zo štátnej dotácie v zmysle zákona č. 91/2010. Členstvo Mesta Nitry v NOCR vytvára priestor na realizáciu uvedených odbytových kanálov.

Duplicity (prekrytia)

- Odboru TIC Nitra a NOCR** - marketing a prezentácia mesta v oblasti cestovného ruchu, masmediálna politika (dve webové stránky o cestovnom ruchu v Nitre, dva facebookové profily), tvorba stratégie cestovného ruchu v meste Nitra, organizácia podujatí cestovného ruchu s celoštátnym významom, príprava okruhov a programových balíkov cestovného ruchu (pre B2B a B2C). Vzájomnou komunikáciou obidvoch subjektov sa niektoré prekrytia podarilo v praxi eliminovať, ale pre zefektívnenie činnosti obidvoch subjektov do budúcnosti je vhodné tieto prekrytia odstrániť a jasne určiť, ktorá organizácia čo bude oprávnená a povinná vykonávať,
- Odboru TIC Nitra a ostatných aktérov cestovného ruchu v meste** - neefektívny zber dát a spracovanie štatistických údajov o cestovnom ruchu v Nitre, keď jednotlivé subjekty manažmentu cestovného ruchu v Nitre si vedú vlastnú štatistiku výkonov v cestovnom ruchu – bez jednotnej metodiky, bez zdieľania údajov, bez existencie centrálného informačného systému na úrovni mesta.

„Biele“ miesta (nepokryté úlohy, aktivity), ktoré v manažmente cestovného ruchu v Nitre nikto nerieši:

- zavedenie komplexného online rezervačného systému pobytov na úrovni mesta s prepojením na destináciu Nitra a okolie,
- zavedenie jednotného, online centrálného informačného systému cestovného ruchu v meste Nitra (vo forme programu/softvéru, ktorý bude napojený na aktérov cestovného ruchu

v meste) so správou zo strany TIC Nitra (počty návštevníkov, počty prenocovaní, tržby, marketingové aktivity a reakcie naň – nástroj marketingového manažmentu destinácie porovnateľný s informačným systémom v hoteli),

- výchova miestneho obyvateľstva k cestovnému ruchu v destinácii Nitra – vrátane zahraničných migrantov, ktorí v meste žijú a pracujú,
- na úrovni mesta neexistuje funkcia „projektový manažér“ pre cestovný ruch, ktorý by sa venoval agende podávania projektov cestovného ruchu na základe výziev EÚ (napr. program EDEN, Destinácie inteligentného cestovného ruchu Fostering smart tourism solutions in EU destinations through the Capital of Smart Tourism a pod.) a iných zahraničných finančných mechanizmov (Vyšehradský fond, Program švajčiarsko-slovenskej spolupráce, nórske, islandské, lichtenštajnské fondy a pod.),
- sledovanie efektívnosti vynaložených prostriedkov na marketing.

Na základe funkcií, ktoré plnia manažérske organizácie cestovného ruchu v zahraničí, odporúčame presunúť väčšiu kompetenciu a zodpovednosť za cestovný ruch mesta Nitry na NOCR, ale iba za podmienky navýšenia personálnej kapacity organizácie (vrátane finančného pokrytia nákladov na personálnu kapacitu). Je žiadúce, aby v rámci NOCR existoval samostatný produktový manažér pre mesto Nitra, ktorý by sa venoval sietovaniu turistických služieb v meste Nitra do komplexných balíkov služieb, ďalej ich propagácii a distribúcii konečným zákazníkom aj firemnej klientele. Pre oblasť projektov v cestovnom ruchu (financovaných EÚ a inými zahraničnými mechanizmami) by bolo vhodné vytvoriť funkciu projektového manažéra špecializujúceho sa na oblasť cestovného ruchu v štruktúre odboru TIC Nitra.

Pozn.: autorkou podkapitoly 2.3 je Zuzana Palenčíková, odborný konzultant analytickej časti stratégie

3. Východiskové dokumenty pre potreby stratégie v oblasti cestovného ruchu

Na nadnárodnej úrovni je cieľom politiky EÚ udržať pozíciu Európy ako vedúcej destinácie a zároveň maximalizovať hospodársky rast, zamestnanosť a podporovať spoluprácu medzi krajinami EÚ. Priority politiky EÚ pre cestovný ruch sa zameriavajú na zvýšenie konkurencieschopnosti odvetvia cestovného ruchu EÚ: rámcové podmienky, inteligentný cestovný ruch, udržateľný a zodpovedný cestovný ruch, pracovná sila a internacionalizácia - globálna konkurencia.

Hlavné výzvy EÚ pre oblasť cestovného ruchu sú:

- bezpečnosť a udržateľnosť
- hospodárska konkurencieschopnosť
- technologický vývoj IT
- trhy a konkurencia

Európska komisia pracuje na mnohých iniciatívach na diverzifikáciu a skvalitňovanie ponuky produktov a služieb cestovného ruchu ako udržateľný cestovný ruch, cestovný ruch dostupný pre všetkých, kultúrny a mimosezónny cestovný ruch.

Oficiálne dokumenty na nadnárodnej úrovni:

- Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu – KOM (2010) 2020
- „Európa ako popredná svetová destinácia cestovného ruchu - nový politický rámec pre cestovný ruch v Európe“
- Návrh uznesenia Európskeho parlamentu o nových výzvach a stratégiách na podporu cestovného ruchu v Európe
- Celková stratégia oživenia na rok 2020 a ďalšie obdobie “Oznámenie komisie Európskeho parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov - Cestovný ruch a doprava v roku 2020 a v ďalšom období“

- Závery Rady o konkurencieschopnosti odvetvia cestovného ruchu ako hnacej sily udržateľného rastu pracovných miest a sociálnej súdržnosti v EÚ v nasledujúcom desaťročí.

Európska komisia spoločne plánuje pripraviť Plán na vybudovanie udržateľného, inovatívneho a odolného európskeho ekosystému cestovného ruchu do roku 2050 („Európsky program pre cestovný ruch 2050“).

V rámci opatrení k pandémie COVID-19 Európska komisia prijala v máji 2020 komplexný balík usmernení a odporúčaní, ktoré majú členským štátom pomôcť postupne zrušiť cestovné obmedzenia a umožniť podnikateľom v cestovnom ruchu, aby po mesiacoch znova otvorili svoje prevádzky v súlade s potrebnými opatreniami na ochranu zdravia.

Balík Európskej komisie týkajúci sa cestovného ruchu a dopravy zahŕňa:

- Celkovú stratégiu oživenia na rok 2020 a ďalšie obdobie
- Spoločný prístup k obnove voľného pohybu a postupnému a koordinovanému rušeniu obmedzení na vnútorných hraniciach EÚ
- Rámec na podporu postupného obnovenia dopravy, ktorým sa zabezpečí bezpečnosť cestujúcich aj personálu
- Odporúčanie, ktoré má za cieľ atraktívniť pre spotrebiteľov cestovné poukazy ako alternatívu k vráteniu hotovosti
- Kritériá bezpečného a postupného obnovenia činnosti cestovného ruchu a zdravotných protokolov pre ubytovacie a stravovacie zariadenia.

Svetová organizácia cestovného ruchu (UNWTO) predpokladá, že prílev medzinárodných návštevníkov sa zníži o 60 – 80 %, čo pre odvetvie cestovného ruchu predstavuje globálnu stratu v rozmedzí 840 až 1 100 miliárd EUR. V Európe je leto pre cestovný ruch kľúčové: v priemernej letnej sezóne (od júna do augusta) podniknú obyvatelia EÚ 385 miliónov turistických výletov a minú 190 miliárd EUR. (zdroj: <https://ec.europa.eu/slovakia/>).

Súčasná kríza predstavuje príležitosť vybudovať odolnejšie odvetvie cestovného ruchu v EÚ a zrýchliť jeho ekologickú a digitálnu transformáciu. Zároveň je potrebné zachovať postavenie Európy ako jednej z najvyhľadávanejších destinácií a maximalizovať prínos tohto odvetvia pre rast a zamestnanosť. Udržateľné oživenie potrebuje cenovo dostupnú a udržateľnejšiu dopravu a lepšie prepojenie, inteligentné riadenie tokov cestovného ruchu, diverzifikáciu ponuky v oblasti cestovného ruchu, rozvoj zručností v oblasti udržateľnosti pre odborníkov v oblasti cestovného ruchu a väčšie úsilie na zvýšenie informovanosti o rôznych typoch krajín a kultúrnej rozmanitosti v celej Európe.

Význam ekosystému cestovného ruchu v Európe:

- cestovný ruch je štvrtou najväčšou vývoznou kategóriou EÚ
- 10 % podiel na HDP EÚ
- 2,4 milióna podnikov
- globálny líder s podielom 40 % medzinárodných návštevníkov
- 85 % Európanov trávi letnú dovolenku v EÚ (tzv. vnútorný cestovný ruch EÚ)
- 0,56 eura pridanej hodnoty na každé 1 euro vygenerované cestovným ruchom.

Vplyv pandémie COVID-19 na cestovný ruch v EÚ:

- podľa odhadov zaniklo 6 mil. pracovných miest
- výrazná odhadovaná strata príjmov: (85 % v prípade hotelov, reštaurácií, cestovných kancelárií diaľkových vlakových spojení, 90 % v prípade výletných lodí a leteckých spoločností)
- o 60 % až 90 % menej rezervácií v porovnaní s podobnými obdobiami v predchádzajúcich rokoch.

(zdroj: <https://ec.europa.eu/>).

Vplyv pandémie COVID-19 na cestovný ruch na Slovensku:

Do konca leta 2020 pod vplyvom pandémie podľa riaditeľa sekcie cestovného ruchu Radúza Dulu, zaniklo na Slovensku 20 000

pracovných miest v odvetví cestovného ruchu (najmä ako dôsledok poklesu dopytu o tradičné služby cestovného ruchu v oblasti ubytovania a organizovania kongresových podujatí). Kým napr. 75 % slovenských hotelov zaznamenalo počas leta 75 %-ný pokles návštevníkov, v prípade rezervácií netradičných kempov aplikácia „Bez Kempu“ zaznamenala rast o 1 500 % (Trend, september 2020). Podľa prieskumu HomeCredit bolo tento rok na dovolenke iba 38 % Slovákov oproti 60 % dovolenkujúcich Slovákov v roku 2019. Kým v roku 2019 až 2/3 vycestovali za dovolenkou do zahraničia, v roku 2020 to bolo menej ako 3 osoby z desiatich. Pokles záujmu o dovolenky v zahraničí spôsobil, že tržby cestovných kancelárií poklesli zhruba o 90 % oproti minulému roku 2019. Výrazne negatívny bol aj dopad na „chuť míňať“, keď 90 % dovolenkárov minulo na dovolenku menej ako 1 200 €. (zdroj: *tyždenník Trend*, č. 37, roč. 2020).

Vyhliadky do budúcnosti:

Podľa týždenníka *Trend* cestovný ruch vo svete a na Slovensku čaká „temná budúcnosť“ a niekoľko rokov boja o prežitie. Podľa UNWTO obmedzenia v spoločenskom živote v súvislosti s Covidom-19 budú dlhodobé a ani príchod novej vakcíny nebude mať významný efekt, keďže neexistuje výrazný záujem verejnosti očkovať sa. Výdavky na cestovný ruch sa nevrátia na úroveň roku 2019 skôr ako v roku 2024. Negatívny vplyv sa prejaví aj na zamestnanosti v cestovnom ruchu. Podľa UNWTO je celosvetovo ohrozených až 100 miliónov pracovných miest v cestovnom ruchu.

Na národnej úrovni spadá oblasť cestovného ruchu pod Ministerstvo dopravy a výstavby SR, kde je zriadená sekcia cestovný ruch.

Medzi dokumenty, ktoré na národnej úrovni priamo ale aj nepriamo ovplyvňujú oblasť cestovného ruchu patria:

- programové vyhlásenie vlády
- Konceptia územného rozvoja Slovenska
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu
- Aktualizácia marketingovej stratégie na roky 2019-2020
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR.

Uvedené dokumenty sú rozpracované v analytickej časti Konceptie rozvoja cestovného ruchu v destinácii Nitra z roku 2016.

Pripravuje sa Stratégia rozvoja udržateľného cestovného ruchu do roku 2030 a Marketingová stratégia cestovného ruchu v SR na roky 2021 - 2025.

Legislatívne je táto oblasť upravená v Zákone o podpore cestovného ruchu č. 91/2010 v znení dodatkov, posledná novelizácia nadobudla účinnosť 25.4.2020. Do konca roku 2016 zastrešovala marketing a propagáciu CR na národnej úrovni Slovenská agentúra pre cestovný ruch (SACR), ktorá mala regionálne pracovisko v Nitre. Vláda SR chce podľa nového programového vyhlásenia vlády obnoviť funkciu SACR. V októbri 2018 bola schválená novela Zákona o dani z pridanej hodnoty, kde s platnosťou od 1. 1. 2019 je nová sadzba na ubytovacie služby 10 % a bol schválený Zákon č. 151/2019 o poskytovaní dotácií na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky.

4. Analýza trendov v cestovnom ruchu do roku 2031 (po pandémii COVID-19)

Analýza trendov v cestovnom ruchu aj vplyvom pandémie COVID-19:

- presun spotrebiteľov do online prostredia – rezervácie, platby, koniec éry hotovostných platieb – nastáva radikálna zmena spotrebiteľského správania
- spotrebiteľské správanie ovplyvňuje rad faktorov: osobné ekonomické blaho a disponibilný príjem, zmeny nákladov, vnímané zdravotné riziká, zmena objemu spotreby v dôsledku pandemických obmedzení
- odstup ľudí, koniec „masového“ cestovného ruchu, pokles cestovania, rast nezamestnanosti, pokles spotreby
- presun záujmu turistov zo zahraničia smerom k domovine, negatívny dopad na cezhraničné výdavky (vrátane cestovného ruchu), úloha domáceho cestovného ruchu pri obnove a dlhodobejšej transformácii na odolnejšiu destináciu
- presun k cykloturistike a outdoor aktivitám (turistika, lesoturistika, vodná turistika, agroturistika)
- nárast významu vidieka ako turisticky atraktívneho priestoru
- rast záujmu o eko, bio, enviro, ecofriendly produkty
- **megatrend – udržateľný cestovný ruch** (nie kvantita, ale kvalita).

5. Analýza ponuky cestovného ruchu v meste Nitra

Z návrhu Stratégie rozvoja udržateľného cestovného ruchu do roku 2030 vyplývajú nasledovné hlavné produktové skupiny:

- Letný cestovný ruch
- Zimný cestovný ruch
- Kúpeľný a zdravotný cestovný ruch
- Mestský cestovný ruch
- Kultúrny cestovný ruch
- Športový cestovný ruch
- MICE (kongresový cestovný ruch)
- Vidiecky cestovný ruch a agroturistika
- Horský cestovný ruch
- Geoturizmus
- Ekologický cestovný ruch

Potenciál mesta Nitry v rámci hlavných produktových skupín z Návrhu stratégie má predpoklady pre budovanie mestského, kultúrneho, športového, ekologického a MICE cestovného ruchu.

Tabuľka: Potenciál mesta v rámci hlavných produktových skupín

Druhy cestovného ruchu	Charakteristika	Potenciál rozvoja v meste Nitra
Letný cestovný ruch	pobyť pri vode (termálne kúpaliská, akvaparky, vodné plochy), oddych, turistika v horských strediskách, ale aj relax, súčasne rastie snaha o získavanie nových poznatkov, poznávanie nových krajov i oblastí	Áno – kúpalisko, turistika v pohorí Tríbeč (Zobor)
Zimný cestovný ruch	lyžiarske strediská s lyžiarskymi zariadeniami (v dôsledku klimatických zmien v minimálnej nadmorskej výške údolnej stanice 700-800 m.n. m.)	Nie
Kúpeľný a zdravotný cestovný ruch	Prírodné liečebné kúpele s rozšírenou ponukou wellness služieb, víkendových pobytov na skrášľovanie, odbúravanie stresu a pod., a to pod lekárskeho dozoru; akvaparky a termálne kúpaliská, wellness hotely	iba v okolí mesta (Thermal Park NITRAVA)
Kultúrny a mestský cestovný ruch	Poznávanie architektúry, histórie, pútnických miest; zábava, nakupovanie (tzv. city breaks), organizované kultúrno-spoločenské podujatia (rôzne festivaly – moderné, folklórne, jarmoky, slávnosti, vianočné trhy), púte a náboženské podujatia, zážitková gastronómia (regionálne špeciality, gastronomické podujatia, vinárstvo a víne cesty)	Áno
Kongresový cestovný ruch	Ponuka služieb spojená priamo s organizovaním kongresov, konferencií, veľtrhov, výstav a podujatí obdobného charakteru, ale aj služby doplnkového charakteru. Potrebné sú vhodné materiálo-technické predpoklady (kongresové hotely, paláce, centrá).	čistočne (zastarané areály výstavniska Agrokomplex (AX), kongresového centra Agroinštitút), chýbajúca moderná kongresová infraštruktúra
Vidiecky cestovný ruch a agroturistika	Pobyty vo vidieckej krajine, v jednoduchších typoch UZ (ubytovanie v súkromí, penziónoch ap.) s možnosťou poznávania života na vidieku. Súčasťou vidieckeho cestovného ruchu je agroturistika spojená s pobytom na sedliackom dvore a vykonávaním hospodárskych aktivít	Áno, v okrajových častiach mesta (Dražovce, Janíkovce, Krškany), v blízkom okolí (podzoborské obce, Mojmírovce (mikroregión Cedron).

Autor: Zuzana Palenčíková

Mesto Nitra disponuje bohatou primárnou ponukou cestovného ruchu, ktorá je motívom návštevy mesta. Na primárnu ponuku nadväzuje sekundárna ponuka.

- výstavný areál Agrokomplex
- mesto študentov
- centrum poľnohospodárstva.

5.1 Primárna ponuka

Oblasti primárnej ponuky:

- Príroda a prírodný potenciál
- Pamiatky a kultúrne dedičstvo (kultúrno-historické pamiatky)
- Kultúra, kultúrne zariadenia
- Organizované podujatia s prepojením na cestovný ruch
- Šport a športové podujatia
- Zábava a voľný čas
- Výstavníctvo
- Jedinečnosti Nitry

V rámci cestovného ruchu bol v rokoch 2015 - 2016 zrealizovaný prieskum „Vnímanie Nitry návštevníkmi v cestovnom ruchu“ od autoriek L. Hrubalová a Z. Palenčíková. Prieskum bol súčasťou analytickej časti Konceptie rozvoja cestovného ruchu destinácie Nitra. Z prieskumu vyplynulo vymedzenie typického imidžu Nitry ako cieľového miesta cestovného ruchu, ide o tieto zložky:

- vrch Zobor
- história a kultúrne pamiatky mesta Nitry

V súčasnosti je možné spraviť odpočet ponuky v nadväznosti na prieskum a koncepciu z roku 2016. **Mesto Nitra disponuje bohatým a jedinečným (Natura 2000, nitrianske endemity) prírodným potenciálom**, predovšetkým flórou a faunou na Zoborských vrchoch, Zoborskou lesostepou, súčasťou je tiež Svoradova jaskyňa a jaskyňa na Kalvárii, Svoradov prameň, Kalvária, Borína, Pyramída, Dražovský vršok, rieka Nitra, Mestský park na Sihoti a časť areálu Agrokomplexu. Na svahoch Zobora sa nachádzajú zoborské vinice. Potenciál rieky a nábrežia je nedostatočne využitý s prepojením na kultúru, zábavu a cestovný ruch. Vzhľadom na vhodné prírodné podmienky je Nitra ideálnym miestom na pešiu turistiku a cykloturistiku. Vybudované boli viaceré úseky cyklotrás v meste Nitra:

- Cyklotrasa Klokočina - Borína – Hollého ul. - AS Nitra,
- Cyklotrasa Chrenová II. etapa, Tr. A. Hlinku – Dlhá ulica
- Cyklistický chodník Nitra – Vrábľa, I. a II. etapa
- Cyklotrasa Wilsonovo nábrežie – (Univerzitný most) – Mostná ul. – Jesenského ul. (Park Sihot).

Realizuje sa Cyklotrasa cez rieku Nitra (prepoj Wilsonovo nábrežie – Nábrežie mládeže pri SPU).

Pamiatky a kultúrne dedičstvo

Nitra disponuje bohatým fondom národných kultúrnych pamiatok evidovaných v ÚZPF SR. Ku koncu roku 2019 sa ich nachádzalo na území mesta 241, z toho 94 nehnuteľných a 147 hnutelných objektov a súborov. Horné mesto je pamiatkovou rezerváciou, v Dolnom meste sa nachádza pamiatková zóna a v časti Starého mesta, Zobora a Chrenovej je ochranné pásmo.

Mesto Nitra sa nachádza na Cyrilometodskej a Svätajakubskej ceste, od roku 2020 je TIC Nitra infobodom na Cyrilometodskej ceste. **V Nitre sa nachádza niekoľko desiatok archeologických lokalít**, ktoré dokladujú prvopočiatky vývinu osídlenia a života v Nitre a jej okolí.

Nitriansky hrad sa zaraďuje medzi najvýraznejšie dominanty Nitra. Je národnou kultúrnou pamiatkou a spolu s Horným mestom bol vyhlásený za mestskú pamiatkovú rezerváciu. Nitriansky hrad sa skladá zo štyroch samostatných častí (katedrály, biskupského paláca, hospodárskych budov a vonkajšieho opevnenia s jedinou vstupnou bránou). Areál hradu je spoplatnený, novinkou v posledných rokoch je sprístupnená katedrálka veža, pamätná izba kardinála Jána Chryzostoma Korca, hudobná expozícia a kaviareň Vazulka s terasou. Biskupský palác je sprístupnený verejnosti jedenkrát do roka, na sviatok sv. Cyrila a Metoda a je sídlom nitrianskeho biskupa.

Pamiatky, kultúrne dedičstvo a kultúrna infraštruktúra sú podrobnejšie rozpísané v analytickej časti Kultúra. V posledných rokoch sa spomedzi kultúrnych pamiatok stal novou turistickou lokalitou **Zoborský kláštor**. V rámci lokality boli zakonzervované ruiny kláštora, prebieha rekonštrukcia a zastrešenie eremitky (príbytok kamaldulského mnícha). Novinkou je tiež možnosť prezrieť si príbytok mnícha prostredníctvom rozšírenej reality formou virtuálnej prehliadky. Vybudovaný bol náučný chodník k Zoborskému kláštoru, oddychová zóna v areáli kláštora, v roku 2020 sa plánuje vybudovať záhrada mnícha a čítareň v prírode.

141

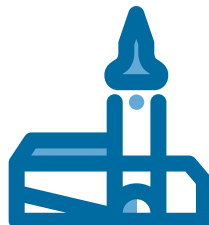
kultúrnych podujatí organizovaných a spoluorganizovaných Mestom Nitra v roku 2019

Kultúra a kultúrne inštitúcie

V meste Nitra sa nachádzajú viaceré kultúrne a osvetové inštitúcie (kultúrna infraštruktúra) s krajskou pôsobnosťou: Nitriansky hrad a Diecézne múzeum, Nitrianska galéria, Ponitrianske múzeum v Nitre, Misijné múzeum, Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre, Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre, Synagóga (Mesto Nitra), Nové divadlo, Diecézna knižnica, Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre, Krajské osvetové stredisko v Nitre a kultúrne

241

národných kultúrnych pamiatok na území mesta Nitra

domy v mestských častiach. V roku 2016 vzniklo Nové divadlo, ktoré sídli v Dome Matice slovenskej. Pribudlo Detské múzeum Severka, ktoré v súčasnosti pôsobí dočasne v priestoroch Ponitrianskeho múzea a hľadá vlastné priestory na fungovanie. Napriek tomu, že v Nitre sa nachádzajú viaceré múzeá a galérie, chýba tu zážitková expozícia 21. storočia, ktorá moderným a interaktívnym spôsobom približuje návštevníkom históriu, umenie ap.. V OC MAX Nitra pribudla ART Galéria Márie Šefferovej. V roku 2020 sa Múzeum medoviny presťahovalo z Nitra do Senca. **V roku 2019 bol počet organizovaných a spoluorganizovaných kultúrnych podujatí 141, z toho počet kultúrnych podujatí podporených formou dotácie bolo 47.** Kultúrne podujatia sú podrobne rozpísané v analytickej časti Kultúra. Pribudli podujatia s prepojením na cestovný ruch, kde bolo hlavným organizátorom Mesto Nitra: Putovanie do Nitavy, Nitrianske hody a dožinky a Kráľovská Nitra. V rámci podujatí organizovaných 3. sektorom v spolupráci s Mestom Nitra pribudli podujatia: Nitriansky rínek, Nitránsky Street Food Fest (Nitrafiesta, o.z.), Nitránsky Októberfest (Nitrafiesta, o.z.) a festival Campana Fest (CAMPANA BATUCADA). Organizovaná kultúra sa vo veľkej miere sústreďuje v centre mesta s cieľom oživiť námestie a vrátiť život do mesta. V roku 2019 bolo zrušené podujatie Piknik v tráve.

Šport

V roku 2018 bola Nitra Európskym hlavným mestom športu. V meste funguje viacero športových klubov, medzi strategické kluby v rámci kolektívnych športov patria: FC Nitra, HK Nitra, ZŠK UKF Nitra a VKP SPU v Nitre. (Návštevnosť jednotlivých zápasov: FC Nitra – 250, HK Nitra – 1909, ZŠK UKF – 300, VKP SPU – 400). V rámci individuálnych klubov sú to: ŠOG Atletika, TJ Stavbár, TJ AC, BOC Club Stavbár a ŠK Farmex. Počet všetkých klubov v Nitre je 35. **V roku 2019 bolo v Nitre 96 športových podujatí, z toho podporených formou dotácie bolo 69. Aeroklub Nitra/ Letisko Janíkovce** každoročne organizuje niekoľko medzinárodných a národných leteckých podujatí, nielen pre športovcov ale aj širokú verejnosť: Pribina Cup (19.-27.4.2019), Junior Camp (9.-13.8.2019) Oldtimer Pribina Star (3.-10.8.2019), Glider Star, Nitriansky trojuholník a Nitriansky trojboj (celoročná súťaž od 28.5.-15.10.2019). Letisko Nitra ponúka možnosť dohodnúť si vyhladkový let ponad Nitru motorovým lietadlom alebo jedinečnú možnosť zoskoku padákom, či už sólo zoskok alebo tandemjump

s inštruktorom. V meste sa nachádza Letné kúpalisko Nitra, ktoré je k dispozícii návštevníkom sezónne, v mesiacoch jún až august, avšak v Nitre chýba kúpalisko s celoročným využitím.

Zábava a voľný čas

Z predchádzajúceho prieskumu vyplynulo, že viacerí návštevníci chodia do Nitry za nákupmi a zábavou, predovšetkým z južného Slovenska a blízkeho okolia. Atraktivitou v oblasti zábavy je určite Gravity Laser aréna a PanIQ Room Nitra. Pre deti sú k dispozícii detské zóny (Time Out OC Mlyny, Hopland OC Galéria Nitra, detská zóna Mikrosvet v OC Mlyny). Ponuku obohatili Magicland, Stará vodáreň v parku a Virtuálna realita Nitra. V Nitre sa nachádzajú moderné multifunkčné kiná Mlyny Cinema a Cinemax Nitra a tiež Kinoklub Nitra, ktorý ponúka alternatívne filmové predstavenia od roku 1990. Veľkou atrakciou v meste je aj moderný turistický vláčik, prevádzkovateľom je od roku 2018 spoločnosť ARRIVA. Turistický vláčik má 2 vozne s kapacitou 40 miest na sedenie.

Výstavníctvo

V Nitre sa nachádza aj **Agrokomplex NÁRODNÉ VÝSTAVISKO, ktoré patrí medzi najvýznamnejšie veľtrhové a výstavnícke spoločnosti na Slovensku.** Rozloha výstavného areálu je 143 ha s celkovou kapacitou 90 906 m², s 15 pavilónmi, 1 kongresovou halou a 5 kongresovými miestnosťami. Medzi pravidelné medzinárodné podujatia s prepojením na cestovný ruch patria: Svadobné dni a beauté, Nábytok a bývanie, Gardenia, Medzinárodný strojársky veľtrh, 1. detský festival, Agrokomplex, Autosalón- autoshow Nitra a medzinárodné výstavy psov. V rámci noviniek bola v roku 2019 v areáli Agrokomplexu sprístupnená oddychová zóna „Relax park Agrokomplex“, bol zrekonštruovaný hlavný vstup do areálu, kde pribudli turnikety a bola zavedená digitálna evidencia vstupeniek.

V areáli Agrokomplexu sa nachádza aj **Slovenské poľnohospodárske múzeum**, ktoré je jedinečné svojho druhu na Slovensku s nedostatočne využitým potenciálom. Súčasťou múzea na ploche cca 8 900 m² je aj skanzen a Nitrianska poľná železnica.

Jedinečnosti Nitry

Z pohľadu cestovného ruchu mesto Nitra disponuje viacerými jedinečnosťami:

- Nitra na siedmich pahorkoch (spojenie prírodného, historického a kultúrneho potenciálu),
- Nitra ako jedno z najstarších miest na Slovensku
- Nitra ako jedno z najstarších kresťanských centier na Slovensku
- Zoborský kláštor – najstarší kláštor na území Slovenska
- Spojitosť s Cyrilom a Metodom
- Významné osobnosti z Nitry
- Univerzitné mesto
- Mesto výstavníctva
- Mesto ako sídlo diecézy
- Mesto kultúry a podujatí
- Mesto divadiel
- Jedinečné poľnohospodárske múzeum s parnou poľnou železnicou.

5.2 Sekundárna ponuka

5.2.1 Supraštruktúra v cestovnom ruchu

Na základe údajov zo Štatistického úradu SR sa v meste Nitra v roku 2019 nachádzalo 34 ubytovacích zariadení s počtom 1 991 lôžok. Tento počet ubytovacích zariadení je približne rovnaký v posledných rokoch s miernymi odchýlkami. Najvyššiu kapacitu lôžok sme zaznamenali v roku 2016 v počte 2624, od tohto roku má klesajúcu tendenciu. **V roku 2019 bolo v Nitre v prevádzke 12 hotelov v kategórii 4* hotely, 6 hotelov k kategórii 3* hotely, 3 hotely v kategórii 2* hotely, 7 penziónov v kategórii 3* penzióny, 2 penzióny v kategórii 2* penzióny, 4 penzióny v kategórii 1* penzión.** V Nitre sú tiež 4 turistické ubytovne 6 študentských domovov a viaceré ubytovania na súkromí.

1991

lôžok v 34 ubytovacích zariadeniach v roku 2019

Tabuľka: Štatistika ubytovacích zariadení v meste Nitra

Ukazovateľ	2016	2017	2018	2019
Počet ubytovacích zariadení	36	34	32	34
Počet lôžok	2624	2 348	2 026	1 991

Zdroj: Štatistický úrad SR

Viaceré prieskumy z minulých rokov nám potvrdili, že v Nitre sú návštevníci mnohokrát ubytovaní u rodiny a známych. Taktiež novým fenoménom v ubytovaní v posledných rokoch je airbnb, ktoré sa do žiadnych štatistík nepremieta. Ubytovací portál airbnb ponúkal do marca 2020 až 125 pobytov v Nitre a blízkom okolí. Podľa portálu www.ekempy.sk sa v Nitrianskom kraji nachádza 15 kempov a v Nitre a blízkom okolí 2 kempy (kemp a chatová osada v Poľnom Kesove a Autocamping Jelenec sú z dôvodu rekonštrukcie uzavreté).

V rámci Nitrianskeho kraja je 20 prevádzok členom Asociácie hotelov a reštaurácií, z Nitry je to 6 prevádzok (Hotel Agroinštitút, Hotel Capital, Penzión Lux, 2 prevádzky McDonald's, Hotel Zlatý Klúčik, Hotel Mikado).

Údaje o počte prenocovaní získané zo Štatistického úradu SR a z MsÚ v Nitre – odbor miestnych daní a poplatkov sa výrazne líšia, nakoľko v údajoch zo štatistického úradu nie sú premietnuté údaje o poskytovateľoch ubytovania s počtom do 10 lôžok. Z tohto dôvodu pre potreby analýzy vychádzame z údajov MsÚ Nitra, odbor

miestnych daní a poplatkov. Počet prenocovaní v meste Nitra podľa údajov z odboru miestnych daní a poplatkov v Nitre predstavoval mierny pokles od roku 2017.

Tabuľka: Štatistika počtu prenocovaní v meste Nitra

Počet prenocovaní v meste Nitra	
rok 2016	234 643
rok 2017	321 206
rok 2018	293 765
rok 2019	280 525

Zdroj: Mesto Nitra, odbor daní a poplatkov

Do roku 2019 bola sadzba dane za ubytovanie 0,70 € na osobu a prenocovanie, od januára 2020 sa zvýšila na 1,5 €. **Príjmy z dane za ubytovanie predstavovali** v roku 2018 sumu 205 960,- € a **v roku 2019** mierne klesli na **193 048,- €**. Tento údaj pre nás nemá dostatočnú výpovednú hodnotu, nakoľko veľký počet prenocovaní tvoria aj ubytovne (pracujúci v priemyselných parkoch) a jeden z týchto poskytovateľov ubytovania preklasifikoval v roku 2019 charakter poskytovaných služieb a tento údaj o prenocovaniach sa v štatistike v roku 2019 nepremietol. Z údajov Štatistického úradu SR vyplýva, že **tržby návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v Nitre za rok 2019 predstavovali 6 025 117,- €**, priemerné tržby/lôžko 3 190,- € a priemerné tržby/ prenocovanie 34,- € (domáci návštevníci 24,- €, zahraniční návštevníci 45,- €). Zaujímavé z pohľadu cestovného ruchu je, že viaceré hotely zaznamenali nárast v počte prenocovaní oproti minulému roku: Hotel Agroinštitút, Hotel Oko, Hotel Centrum, Hotel Mikado, Hotel Zlatý Klúčik, Grand Hotel Sole ako aj penzión Lux a penzión Artin. Hotel Agroinštitút a Hotel Mikado sú členmi NOCR. Veľký podiel na prenocovaniach v hotelových zariadeniach má aj Výstavisko Agrokomplex svojou ponukou výstav a veľtrhov. Od roku 2017 bola nadviazaná spolupráca s ubytovacími zariadeniami v Nitre prostredníctvom TIC Nitra a jednotlivým zariadeniam boli poskytnuté 2x ročne trhacie mapy a foldre s propagačnými materiálmi o Nitre v slovenskom a anglickom jazyku.

Osobným prieskumom a na základe spolupráce s ubytovacími zariadeniami v meste Nitra bolo zistené, že do marca 2020 boli všetky ubytovacie zariadenia vyťažené cca na 50-70 %. K tomuto im výrazne dopomohla investícia Jaguar Land Rover a viacerí subdodávatelia a firmy v priemyselných parkoch. Aj to ovplyvnilo nezáujem súkromného sektora o spoluprácu v oblasti cestovného ruchu. Nitra, ako typická mestská destinácia nemá sezónnosť, vyťaženosť ubytovacích zariadení je vzhľadom na biznis klientelu a pracujúcich v priemyselných parkoch počas pracovných dní vysoká, víkendy bývajú slabšie. Slabšie počas roka sú mesiace december, január a február, na 80-90 % sú vyťažené počas výstav a veľtrhov v areáli Agrokomplexu, taktiež počas medzinárodných výstav psov.

V percentách tvorí Nitra 16,5 % podiel na celkovom počte prenocovaní v Nitrianskom kraji, priemerný počet prenocovaní

v kraji je 2,9. Počet ubytovacích zariadení v Nitrianskom kraji je 396, počet lôžok je 18 902. Nitriansky kraj má za rok 2019 priemerný počet prenocovaní domácich návštevníkov 2,8 a zahraničných 3,1. **Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach Nitrianskeho kraja však dosiahol najnižšiu hodnotu spomedzi všetkých krajov Slovenska.** Nitriansky kraj tak tvorí 5,7 % podiel z celkového počtu návštevníkov na Slovensku. Z analýz štatistického úradu vyplýva, že zahraniční návštevníci ubytovaní v ubytovacích zariadeniach v Nitrianskom kraji v roku 2019 boli prevažne z Českej republiky, Maďarska, Nemecka a Poľska.

Súčasťou viacerých ubytovacích zariadení sú reštaurácie, ktoré slúžia nielen hotelovým hosťom, ale aj verejnosti. Na Slovensku sa neuplatňuje medzinárodný systém hodnotenia kvality reštaurácií. Podľa základného delenia poznáme zariadenia základného stravovania, zariadenia doplnkového stravovania a zariadenia spoločenských a zábavných služieb. V meste Nitra sa nachádza viacero stravovacích zariadení rôznych kategórií, ako sú reštaurácie, pizzerie, kaviarne, čajovne, cukrárne, puby, bary, bufety, vinárne, pivárne, viechy, nočné kluby, discokluby, biliardkluby, vinotéky a pivotéky. Z hľadiska typu kuchyne sa okrem slovenských v ponuke nachádza aj talianska, indická, japonská, ázijská, mexická a čínska reštaurácia. Na základe prieskumu v rámci TIC Nitra je **počet stálych miest na sedenie v stravovacích zariadeniach 6 500 a sezónnych miest formou terás 2 500**. Počet uvedených miest je približný, v niektorých stravovacích zariadeniach sme sa dostali len k orientačným počtom a taktiež sa v priebehu roka mení kapacita zariadení, prípadne niektoré ukončili svoju činnosť. Pre domácich obyvateľov je neslávne známou Mostná ulica, kde sa nachádza množstvo barov, pubov a nočných klubov, a kde prichádza množstvo mladých ľudí za zábavou. V meste Nitra sa nachádza cca 20 disco podnikov a klubov, z toho na Mostnej ulici sídli 9 podnikov.

5.2.2 Infraštruktúra v cestovnom ruchu

V Meste Nitra pôsobí viacero cestovných kancelárií a agentúr, ktorých činnosť sa zameriava na odchodový cestovný ruch. CK Nittravel mala v ponuke služieb aj príchodový cestovný ruch, ale jej pôsobnosť bola v júli 2017 ukončená. V roku 2018 sa turistické informačné centrum NISYS premenovalo na TIC Nitra pri príležitosti osláv svojho 25-ročného fungovania na Slovensku. **TIC Nitra je členom Asociácie informačných centier Slovenska /AICES/** so sídlom v Liptovskom Mikuláši. Poskytuje regionálne informácie z oblasti cestovného ruchu a slúži ako mestské informačné centrum. TIC Nitra poskytuje taktiež sprievodcovské služby prostredníctvom zmluvných sprievodcov v slovenskom, anglickom, maďarskom, ruskom, poľskom, nemeckom, talianskom, španielskom, chorvátskom, poľskom, portugalskom a francúzskom jazyku. V ponuke sú prehliadky mesta so sprievodcom (Uličkami Horného mesta, Zákutiami Dolného mesta, Stopy nitrianskych židov, Nitra, pradávané centrum kresťanstva, Zoborský kláštor a Zoborské vrchy, Kalvársnym vrškom, Večerná prehliadka Nitry, Rozprávanie o nitrianskych legendách, Nitrianska secesia, Prechádzka dejinami umenia).

Ponuka sa rozšírila o cykloprehliadky a prehliadky „like a local - či ako miestny“ v spolupráci s NOCR.

Mesto Nitra v spolupráci s NOCR v rokoch 2016 až 2019 rozšírilo infraštruktúru v cestovnom ruchu. Osadené boli informačné tabule - označníky lokalít na Svätoplukovom námestí, Na Vršku, Cyrilo-metodskom námestí, Pribinovom námestí, na Kalvárii, v Mestskom parku na Sihoti, pri OC Mlyny, Martinskom vrchu, autobusovej stanici a pri Chrenovskom moste. **V rámci smart turistických riešení** bola v roku 2018 pri príležitosti osláv 25 rokov TIC Nitra inovovaná mobilná aplikácia o Nitre a vyhotovené audionahrávky Horné a Dolné mesto v SJ a AJ. V roku 2019 bola z dotácie Mesta Nitry zrealizovaná **mobilná aplikácia Nitra na 7 pahorkoch a virtuálny sprievodca na Zoborskom kláštore**. V roku 2019 sa začalo s prípravou mobilnej geolokačnej aplikácie „Cesty mladého Corgoňa“ k téme Nitra na siedmich pahorkoch, ktorá bola oficiálne spustená začiatkom júla 2020. Za 1 mesiac od spustenia hry sme zaznamenali 450 inštalácií, 290 aktívnych užívateľov a odovzdali 50 dekrétov. Mobilné aplikácie v jazykových mutáciách sú dostupné aj pre Nitriansky hrad a Synagógu. Od roku 2017 je novinkou v Nitre služba zdieľaných bicyklov tzv. bikesharing. Nitra bola jedným z prvých miest, ktoré spustili službu **bikesharing** na Slovensku v rámci projektu smart city, prevádzkovateľom je spoločnosť ARRIVA Nitra. **V roku 2019 bolo k dispozícii 70 bicyklov na siedmich stanovištiach a zrealizovaných 13088 výpožičiek**. V meste boli osadené aj smart lavičky. Od roku 2020 sú v Nitre k dispozícii okrem zdieľaných bicyklov aj zdieľané elektrické kolobežky Mint.

Mesto Nitra v roku 2018 rozšírilo dotačnú politiku mesta Nitry o oblasť podpora a rozvoj cestovného ruchu. Na rok 2019 bolo v rozpočte schválených 14048,- €, požadovaná suma bola 15548,- €. Podporené boli projekty ako mobilná aplikácia „Nitra na siedmich pahorkoch, Sprievodca Zoborským kláštrom, Zvyšovanie kvality služieb návštevníkom Múzea medoviny – zážitkové degustácie, Partnerské mestá Nitra - České Budějovice spoločne na OH Tokio 2020 a „Jánske vína na Bite“. Prijatých bolo 5 žiadostí a všetci žiadatelia boli podporení. Vo výzve na rok 2020 bolo doručených 9 žiadostí, z toho podporených bolo 5 projektov. Celková požadovaná suma bola vo výške 42310,- €, schválených v rozpočte bolo 15000,- €. Schválené projekty: Turistický sprievodca Nitrou od detí pre deti, Model kamaldulského kláštora, Chmeľová dolina, Nitránsky Street Food Fest a Rozšírenie historického programu Cyrilo-metodských slávností.

V meste Nitra sa uskutočňuje množstvo **odborných konferencií a seminárov** na univerzitách v Nitre a ďalšie konferencie a semináre v ubytovacích a iných zariadeniach. Kongresové priestory so štandardným vybavením ponúkajú v meste SPU v Nitre (kapacita 360 miest), Agroinštitút Nitra (kapacita 220 miest), Hotel Zlatý Klúčik (kapacita 210 miest), Hotel Mikado (kapacita 120 miest so stolmi a 170 miest

v usporiadaní kinosedenie), AUTOJAS (kapacita 100 miest), Hotel Zobor (kapacita 100 miest), Mediahaus (100 miest v usporiadaní kinosedenie). V rámci nitrianskych univerzít sa organizujú medzinárodné a národné konferencie a semináre, ich počet v roku 2019 vzrástol. (SPU v Nitre: v roku 2018 to bolo 100, v roku 2019 počet predstavoval 130 konferencií a seminárov, UKF v Nitre: v roku 2018 bol počet 80, v roku 2019 - 90 odborných konferencií a seminárov).

Novodobým fenoménom v cestovnom ruchu je udržateľný cestovný ruch. Ide o zodpovedné cestovanie do cieľových miest s ohľadom na životné prostredie, ekológiu, udržateľnosť a život domácich obyvateľov. UNWTO definuje udržateľný CR nasledovne: Cestovný ruch, ktorý v plnej miere zohľadňuje jeho súčasné a budúce hospodárske, sociálne a environmentálne vplyvy a reaguje na potreby návštevníkov, priemyslu, životného prostredia a miestnych obyvateľov v destinácii. Využitie prírodného potenciálu Nitry a okolia, zapojenie domácich obyvateľov a miestnych nadšencov prírody a kultúry „like a local – či ako miestny“, podpora lokálnej kuchyne, tradičných jedál a regionálnych výrobkov je príležitosťou na budovanie udržateľného cestovného ruchu v Nitre a Nitrianskom regióne.

5.2.3 Všeobecná infraštruktúra

Dopravná dostupnosť do Nitry

Letisko Bratislava (90 km), autom 1h
Letisko Viedeň (140 km), autom 2h
Letisko Budapešť (160 km), autom 2,5h
Letisko Brno (220 km), autom 2,2h
Letisko Praha (430 km), autom 4h

Autobusová a železničná doprava

Rýchlostná cesta R1 spolu s južným obchvatom Nitry spojila Nitru s mestami ako Viedeň, Bratislava, Trnava, Zvolen či Banská Bystrica a uľahčila tak dopravnú dostupnosť do Nitry z týchto smerov. Nitra je dostupná v rámci autobusovej regionálnej a národnej prepravy zo všetkých väčších miest na Slovensku, taktiež v rámci medzinárodnej prepravy je dostupná priamym autobusovým spojením z Viedne a Prahy. Autobusová stanica prešla v rokoch 2016 až 2019 modernizáciou v štyroch etapách, ktorú realizovala spoločnosť ARRIVA. Na stanici bol umiestnený outdoorový a interiérový dotykový informačný panel. Priame vlakové spojenia sú z Nitry do Nových Zámok a Leopoldova, do Bratislavy a väčších miest je možné vlakové spojenie len s prestupom. Medzinárodná vlaková preprava spája Nitru s Budapešťou s prestupnou stanicou. Od roku 2016 bolo spustené medzinárodné vlakové spojenie z Nitry do Prahy, táto linka bola však koncom roku 2019 dočasne pozastavená. Železničná stanica v Nitre zatiaľ neprešla modernizáciou, pôsobí zanedbaným dojmom. V roku 2016 bolo podpísané Memorandum o spolupráci pri obnove železničnej stanice medzi ŽSR a Mestom Nitra, ale v súčasnosti nie je k dispozícii žiadny konkrétny návrh obnovy ani štúdia. Na autobusovej aj železničnej stanici chýbajú vstupné infobody, na železničnej

stanici nie sú dostupné žiadne informácie pre turistov. V rámci mestskej autobusovej dopravy, ktorú zabezpečuje spoločnosť ARRIVA Nitra, funguje 27 autobusových liniek a cyklobus. Linky MHD vedú celým zastavaným územím mesta, pričom zastávky autobusov MHD sú lokalizované aj v dosahu hlavných atrakcií

mesta. Interval spojov na jednotlivých linkách je v pracovných dňoch v priemere každých 30 min, v dňoch pracovného pokoja (so-ne, sviatky, letné prázdniny) každú celú hodinu.

V nasledujúcej tabuľke uvádzame spoje, ktoré vedú od autobusovej, resp. železničnej stanice k týmto atrakciám.

Tabuľka: Linky MHD spájajúce AS/ŽS s hlavnými atrakciami mesta

Linka	Trasa	Atraktivity na trase
1	ŽS – rázc.AS – Centrum – pod Zoborom – Nemocnica Zobor	Pešia zóna, Martinský vrch, Zoborský kláštor, Zobor
2;4	ŽS/AS – Centrum – OC Centro – Amfiteáter pod Zoborom - Dražovce	Pešia zóna, univerzity, Martinský vrch, Dražovský románsky kostolík
7	Kalvária -Rázcestie ŽS/AS – Centrum – DAB - Klokočina	Nitriansky hrad, DAB, Nitrianska galéria, Ponitrianske múzeum, pešia zóna
10	Klokočina – rázcestie ŽS/AS – centrum – pod Zoborom - Lanovka	Pešia zóna, obchodné centrá MLYNY a TESCO, bývalá dolná stanica lanovky na Pyramídu (vrch Zobor)
14; 15; 19	Rázcestie ŽS/AS – centrum – univerzity – výstavisko AX - Chrenová	Pešia zóna, obchodné centrá MLYNY, CENTRO, univerzity, výstavisko AX – (SPM - iba linka 19)
25	Kalvária – ŽS/AS - Centrum – univerzity - výstavisko AX – pod Zoborom - LÚ Zobor	Kalvária, centrum mesta – obchodné centrum MLYNY, CENTRO, univerzity, výstavisko AX, Martinský vrch, Zobor – Zob. kláštor, lesostep, Lupka...
30	Klokočina – DAB – výstavisko AX - Chrenová	Nitriansky hrad, DAB, Nitrianska galéria, Ponitrianske múzeum, pešia zóna, výstavisko AX

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa www.imhd.sk, 2017, aktualizované v roku 2020

Ekologická doprava

V rámci autobusovej dopravy spoločnosti ARRIVA v Nitre jazdí 5 autobusov na plyn a podľa európskej enviromentálnej normy Euro 6 jazdia 3 autobusy v mestskej a 30 autobusov v prímestskej autobusovej doprave, ktoré sú výrazne ekologicky „čistejšie“. Účelom je obmedziť emisie tuhých častíc a oxidu dusíka produkovaných cestnými vozidlami.

V meste Nitra sa nachádzajú viaceré nabíjacie stanice pre elektromobily, ktoré sú rozmiestnené v jednotlivých častiach mesta: RWE nabíjacia stanica na verejnom parkovisku na Wilsonovom nábreží, greenway nabíjacia stanica pri OC MAX, ZSE DRIVE pri poliklinike na Klokočine, pri poliklinike na Chrenovej a v priemyselnom parku na parkovisku Jaguar.

Tabuľka: Počty spojov/ obslužnosť regiónu

Spojenia	Priame autobusové spojenia (max. 1 prestup)		Priame vlakové spojenia (max. 1 prestup)	
	Priemerný denný počet spojov/ pracovný deň	Priemerný denný počet spojov/ víkend	Priemerný denný počet spojov/ pracovný deň	Priemerný denný počet spojov/ víkend
Nitra - Bratislava	29	18	0; 17 s prestupom	0; 14 s prestupom
Bratislava - Nitra	28	18	0; 17 s prestupom	0; 14 s prestupom
Nitra - Viedeň	0; 14 s prestupom	1; 12 s prestupom	0; 16 - 2x prestup	0; 16 - 2x prestup
Viedeň - Nitra	1; 14 s prestupom	1; 12 s prestupom	0; 16 - 2x prestup	0; 16 - 2x prestup
Nitra - Praha	1; 6 s prestupom	1; 6 s prestupom	0; 8 s prestupom	0; 8 s prestupom
Praha - Nitra	1; 4 s prestupom	1; 4-5 s prestupom	0; 7 s prestupom	0; 7 s prestupom
Nitra - Budapešť	0; 5 s prestupom	0; 6 s prestupom	0; 9 s prestupom	0; 8 s prestupom
Budapešť - Nitra	0; 5 s prestupom	0; 6 s prestupom	0; 8 s prestupom	0; 8 s prestupom

Zdroj: Vlastné zisťovanie: <https://m.cp.hnonline.sk>

Letecká doprava

V blízkvej vzdialenosti od Nitry sa nachádzajú aj medzinárodné letiská v Bratislave (90 km od Nitry), v Brne (220 km od Nitry), vo Viedni (140 km od Nitry), v Budapešti (160 km od Nitry) a v Prahe (430 km od Nitry).

V mestskej časti Janíkovce sa nachádza športové letisko, ktoré spravuje Aeroklub Nitra. Klub umožňuje všetkým priaznivcom leteckých športov stretávať a zdokonaľovať sa vo svojom športe, či už ide o pilotov motorových lietadiel, bezmotorových vetroňov alebo parašutistov.

Parkovacia politika mesta Nitra

V roku 2020 Mesto Nitra zaviedlo novú parkovaciú politiku centra mesta, cieľom je preferencia krátkodobého státia pred dlhodobým, skrátenie doby hľadania parkovacieho miesta a následné zníženie dopravnej záťaže v centre mesta. Zatiaľ nie sú vybudované záchytné parkoviská pri vstupoch do mesta typu P+R (park and ride) - také, kde šoféri odstavajú autá a do centra sa dovezú autobusmi. Parkoviská by mali počítať aj s vymedzením miest pre autobusy. Tieto záchytné parkoviská by mali vzniknúť

v 4 lokalitách: dve sú plánované pri zjazde z rýchlostnej cesty (R1 Východ a R1 Juh), jedno pri autobusovej a vlakovej stanici a štvrté pri Metre na Hlohoveckej ulici.

Obchodné centrá

V Nitre sa nachádzajú viaceré obchodné centrá (OC Centro Nitra, OC Mlyny Nitra, OC MAX a OC Galéria Tesco) s bohatou ponukou obchodov módnych značiek, služieb, zábavy, reštaurácií, kaviarní.

6. Analýza dopytu po cestovnom ruchu v meste Nitra

Nositelmi dopytu po cestovnom ruchu v meste Nitra sú jeho návštevníci, pričom ich počet je možné analyzovať prostredníctvom štatistiky ubytovacích zariadení (rozpísané v bode 5.2.1 Supraštruktúra v cestovnom ruchu), počtu návštevníkov jednotlivých kultúrno-historických pamiatok (hradný areál), kultúrno-osvetových zariadení (Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Staré divadlo Karola Spišáka, Ponitrianske múzeum, Nitrianska galéria, Krajské osvetové stredisko) a ďalších turistických atrakcií a zariadení (Výstavisko Agrokomplex, TIC Nitra atď.), či sprevádzaných návštevníkov.

Tabuľka: **Dopyt po atrakciách v meste Nitra/ Návštevnosť**

Kultúrna inštitúcia, turistická atrakčivita	2016	2017	2018	2019
Nitriansky hrad	68 774	69 000	69 100	73 971
Agrokomplex	514 682	632 262	626 901	692 347
Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre	26 532	23 491	23 530	27 112
Diecézne múzeum	28 658	15 120	23 150	26 854
Ponitrianske múzeum	21 496	21 486	22 649	22 544
Nitrianska galéria	10 440	12 408	9 146	11 563
Misijné múzeum	cca 4 000	cca 4 000	cca 4 000	cca 4 000
DAB v Nitre	75 303	82 509	76 314	69 532
Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre	26 130	32 176	31 336	36 028
Nové divadlo (od mája 2016)	8 300	14 970	15 930	15 480
Synagóga	16 000	12 500	14 500	14 000

Zdroj: Mesto Nitra, odbor TIC Nitra, odbor kultúry a vlastné spracovanie

Zo štatistík TIC Nitra, odboru kultúry a vlastných prieskumov vyplýva, že návštevnosť DAB v Nitre a Synagógy v posledných rokoch mierne klesla, návštevnosť Nitrianskeho hradu, Agrokomplexu, Slovenského poľnohospodárskeho múzea, Diecézneho múzea, Starého divadla Karola Spišáka v Nitre a Nitrianskej galérie stúpla.

Tabuľka: **Výstavnícky a veľtrhový CR**

Výstavisko Agrokomplex	2016	2017	2018	2019
Počet výstav a veľtrhov	39	46	43	42
Počet vystavovateľov	11 720	20 028	20 272	23 582

Zdroj: Agrokomplex, NÁRODNÉ VÝSTAVISKO

Aj vďaka Agrokomplexu je v Nitre silne rozvinutý výstavnícky a veľtrhový cestovný ruch, ktorý sa vo veľkej miere premieta v štatistike prenocovaní v ubytovacích zariadeniach. Na výstavisku Agrokomplex v Nitre sa v roku 2018 uskutočnilo 43 veľtrhov a výstav a v roku 2019 sa ich uskutočnilo 42. Vzrástol počet vystavovateľov z 20 272 v roku 2018 na 23 582 v roku 2019. Na základe dopytovania v ubytovacích zariadeniach sme zistili, že **práve počas výstavy psov narastá počet prenocovaní a o tieto výstavy je stále väčší záujem.**

V Nitre rastie počet **gastronomických podujatí** a taktiež rastie záujem o gastroturizmus a vínný turizmus, čo potvrdzujú aj údaje v tabuľke.

Tabuľka: **Návštevnosť gastronomických podujatí**

Názov podujatia	Dĺžka podujatia (dni)	2018	2019
Degustácia vín v DAB (organizovaná degustácia)	1	327	359
Festival chutí Nitrianskeho kraja (Svätoplukovo námestie)	1	1 500	3 000
Mladé vína v Synagóge (organizovaná degustácia)	1	117	139
Nitránsky Street food fest	4	5 000 (3 dni)	10 000
Nitránsky Októberfest	3	3 000	5 000
Gastra & Kulinária AX (Agrokomplex)	4	-	19 708

Zdroj: vlastné spracovanie na základe podkladov od organizátorov podujatí

10,4

%-ný medziročný nárast návštevnosti Turistického informačného centra TIC Nitra

Tabuľka: **Návštevnosť a tržby Letného kúpaliska v Nitre**

Rok	Návštevnosť	Tržby
2016	46 210	92.418,-
2017	66 618	133.485,-
2018	61 354	122.707,-
2019	61 495	163.504,-

Zdroj: interné údaje Letného kúpaliska v Nitre

Najvyššia návštevnosť kúpaliska bola v roku 2017, najvyššie dosiahnuté tržby boli v roku 2019. Návštevnosť kúpaliska, ale aj exteriérových podujatí výrazne ovplyvňuje počasie a poveternostné podmienky.

V roku 2018 **TIC Nitra** navštívilo 13 651 osôb, v roku 2019 osobne navštívilo TIC Nitra 15 226 návštevníkov, čo predstavuje nárast oproti roku 2018 o 10,4 %. Od apríla 2019 na základe štatistických údajov TIC Nitra sme zaznamenali nárast jednodňových návštevníkov, ktorý pokračoval až do septembra. Zo zahraničných návštevníkov sú to najmä turisti z Českej republiky, Nemecka, Anglicka, Poľska, Maďarska, USA a Ruska. V roku 2019 TIC Nitra spolupracoval na základe zmluvy s 19 sprievodcami a služby sprievodcov využilo 3 509 návštevníkov, z toho počet zahraničných vzrástol na 888 (v roku 2018 služby turistických sprievodcov využilo 3 539 záujemcov, z toho bolo 673 zahraničných). Tržby z predaja TIC Nitra za celý rok predstavujú v priemere 24 000 €. Z osobného prieskumu a z účasti na výstavách cestovného ruchu vyplynulo, že existujú silné pozitívne väzby návštevníkov na Nitru (rodina, priatelia, vysokoškolské štúdium na nitrianskych univerzitách, vojenčina, AX).

7. Profil súčasného návštevníka mesta Nitry

Koncom roka 2019 bol vyhotovený dotazník pre návštevníkov mesta Nitra v roku 2020, ktorým sa sledovalo získanie údajov za účelom zostavenia profilu súčasného návštevníka mesta. So zbieraním odpovedí sa začalo 1. februára 2020 a zber trval do 9. marca 2020, kedy sa na Slovensku postupne začali zavádzať protiepidemiologické opatrenia súvisiace so šírením nového koronavírusu COVID-19. S nástupom tzv. koronakrízy boli pozastavené všetky organizované podujatia a cestovný ruch ako taký. Vzhľadom na vzniknutú situáciu bolo k 9. 3. 2020 vyplnených a vyhodnotených 175 dotazníkov, ktorý vyplnilo 173 domácich návštevníkov a dvaja zahraniční študenti. Z odpovedí respondentov nemôžeme vyvodzovať všeobecné charakteristiky typického návštevníka Nitry, ale niektoré zmeny boli identifikované. Pre účely stratégie preto budeme primárne vychádzať z posledného prieskumu dopytu realizovaného v roku 2015². Na základe prieskumu z roku 2015, čiastkových výstupov z predčasne ukončeného prieskumu v roku 2020 a na základe osobného dopytovania v ubytovacích zariadeniach a u návštevníkov TIC Nitra vieme čiastočne zodpovedať na otázku: Kto je súčasný návštevník Nitry?

² Prieskum bol realizovaný na objednávku Nitrianskej organizácie cestovného ruchu metódou opytovania na vzorke 858 respondentov, ktoré sa uskutočnilo osobne a elektronicky v mesiacoch jún až september 2015. Výberový súbor tvorili súčasní návštevníci (opytovaní v uliciach mesta Nitra a elektronicky cez internet) a potenciálni návštevníci mesta Nitra z domova aj zo zahraničia (opytovaní elektronicky cez internet).

Najčastejšími návštevníkmi Nitry v domácom cestovnom ruchu sú obyvatelia Nitrianskeho kraja. Návštevníci, ktorí ešte v Nitre neboli, sú najmä z Prešovského a Košického kraja. Z hľadiska dĺžky pobytu v Nitre dominujú jednodňoví výletníci. Potom nasledujú turisti, ktorí sa zdržia 2 až 3 dni a za týmto účelom využívajú hlavne ubytovanie u príbuzných a priateľov (36 % návštevníkov s aspoň 1 prenocovaním). U zahraničných hostí (6,8 % respondentov) je dĺžka pobytu väčšinou 2 až 3 dni.

U návštevníkov v roku 2020 (január-február) iba 5 % využilo ubytovacie služby, 5 % prenocovalo u priateľov alebo rodiny a 90 % boli 1-denní návštevníci. U 81 % návštevníkov išlo o opakovanú návštevu mesta.

U súčasných návštevníkov, dominujú dva hlavné motívy návštevy mesta. Prvým je návšteva príbuzných a priateľov, druhým najvýznamnejším motívom je účasť na kultúrnom podujatí (návštevníci s prenocovaním). U jednodenných návštevníkov sú hlavným motívom návštevy Nitry nákupy a účasť na kultúrnom podujatí. Nákupy sú pritom motívom návštevy hlavne pre návštevníkov z Nitrianskeho, Trnavského a Trenčianskeho kraja. Pre potenciálnych návštevníkov, ktorí Nitru doposiaľ nenavštívili, by v budúcnosti motívom návštevy mesta mohlo byť poznávanie mesta, kultúry a histórie, účasť na kultúrnom podujatí, wellness, akvaparky a kúpaliská v okolí, účasť na veľtrhu a výstave alebo vína turistika a agroturistika.

Ak porovnáme motiváciu súčasných a potenciálnych návštevníkov, môžeme identifikovať tri skupiny návštevníkov: (1) návštevníci cestujúci za rodinou a priateľmi, (2) návštevníci cestujúci za odpočinkom a (3) obchodní cestujúci. Za najslabší motív u súčasných aj potenciálnych návštevníkov môžeme považovať účasť na exkurzii a konferencii, čo potvrdzuje, že Nitra nie je lídrom v usporadúvaní konferencií napriek tomu, že v meste sídli dve univerzity.

Návštevníkov Nitry (súčasných aj potenciálnych) môžeme charakterizovať typovo ako kultúrnych nadšencov, rodinné typy, športovcov, pôžitkárov či bádateľov.

Pri rozhodnutí navštíviť Nitru je najvýznamnejším faktorom osobná skúsenosť, ponuka a program podujatí, kultúrne bohatstvo a pamiatky, atraktivita regiónu, vzdialenosť od miesta bydliska a dopravná dostupnosť. Vzdialenosť od miesta bydliska, dopravná dostupnosť a možnosti nakupovania sú tým dôležitejšie, čím kratší je pobyt návštevníkov v Nitre. Naopak, čím dlhší je pobyt v Nitre, tým dôležitejšie sú možnosti ubytovania, mesto ako nepoznaná destinácia, koncentrácia atraktivít, hodnota poskytnutá za peniaze, cena a životný štýl mesta. Mesto Nitra je tak pre jednodňových návštevníkov destináciou nákupného cestovného ruchu a pre turistov (min. s 1 prenocovaním) destináciou kultúrneho a mestského cestovného ruchu. Medzi najmenej dôležité faktory rozhodovania o návšteve Nitry patrí nepoznaná destinácia a informácie v médiách.

Za najsilnejšie asociácie návštevníkov s mestom Nitra považujeme kultúrne pamiatky a prírodné bohatstvo, nakoľko sú

Nitriansky hrad a Zobor najviac navštevované, najviac zaujímavé aj odporúčané atraktivity cestovného ruchu v meste. Nitriansky hrad, vrch Zobor spolu s výstaviskom Agrokomplex môžeme považovať za najvýznamnejšie atraktivity cestovného ruchu, charakteristické znaky Nitry, jej symboly.

Z hľadiska hodnotenia imidžu Nitry, sú názory návštevníkov na mesto pomerne pozitívne, na druhej strane, Nitra nevykazuje výrazne pozitívny, či výrazne negatívny výsledok, čo poukazuje na nevýrazný, resp. slabý súčasný imidž mesta. Výsledky môžu poukazovať na slabé povedomie o meste, na nedostatočnú informovanosť a slabú propagáciu o možnostiach trávenia voľného času v meste. Súčasní návštevníci pritom vnímajú Nitru pozitívnejšie ako potenciálni návštevníci a to vo všetkých aspektoch.

Zatiaľ čo potenciálni návštevníci vnímajú Nitru ako „Mesto bohatej, histórie, tradícií a kultúrnych pamiatok“, reálni návštevníci vnímajú Nitru ako „Mesto pod Zoborom“, nasleduje asociácia „Mesto bohatej, histórie, tradícií a kultúrnych pamiatok“, prívlastok „Výstavné mesto“, „Mesto Cyrila a Metoda“ či „Mesto študentov“. Ak uvedené výroky porovnáme so zaužívanými prívlastkami Nitry (matka slovenských miest, mesto mladých, veľtrhové a výstavnícke mesto), zistíme čiastočnú zhodu z hľadiska vymedzenia typického imidžu Nitry ako cieľového miesta cestovného ruchu. Ide o tieto zložky – vrch Zobor, história a kultúrne pamiatky mesta Nitra, výstavný areál Agrokomplex, mesto študentov, centrum poľnohospodárstva. Na druhej strane chýbajú v súčasnom vnímaní mesta prvky kresťanskej tradície (biskupské a pútnické mesto) a gastronomickej ponuky mesta (víno). Ide pritom o vyhľadávané typy zážitku súčasného návštevníka v mestskom cestovnom ruchu. Preto tieto atribúty mesta vo vnímaní mesta Nitra zo strany jeho návštevníkov treba posilniť.

Kto je súčasný návštevník Nitry?

V Nitre ide predovšetkým o jednodňových návštevníkov, ktorých hlavným motívom návštevy sú:

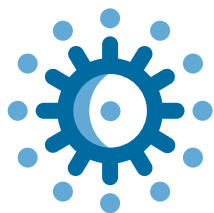
- nákupy, zábava a voľný čas
- poznávanie histórie a pamiatok
- tranzitné miesto
- návšteva výstav a veľtrhov
- návšteva kultúrnych, športových a gastronomických podujatí
- návšteva rodiny, príbuzných, priateľov ap.

V ubytovacích zariadeniach prevažujú ako hostia (minimálne s jedným prenocovaním):

- pracujúci v priemyselných parkoch
- obchodní cestujúci
- biznis klientela
- návštevníci výstav a vystavovatelia
- návštevníci organizovaných podujatí (kultúrnych a športových)
- návštevníci využívajúci víkendové zľavy na ubytovacích portáloch (Booking.com najčastejšie) ap.

Dôvody, pre ktoré prichádzali návštevníci do Nitry do prepuknutia pandémie:

- dobrá dopravná dostupnosť
- bezpečné miesto
- „všade je blízko“
- scenéria mesta
- história, pamiatky a kultúrne dedičstvo
- Nitriansky hrad
- tranzitné miesto
- zábava, voľný čas a nákupy
- výstavisko Agrokomplex
- rôzne možnosti kultúrneho a športového vyžitia
- medzinárodné kultúrne a športové podujatia
- divadelné predstavenia
- periodicky sa opakujúce kultúrne podujatia
- rozvíjajúca sa gastronómia.

8. Dopady pandémie COVID-19

Pandémia Covid-19 ovplyvnila vo veľkej miere poskytovateľov služieb v cestovnom ruchu, mnohé prevádzky boli zatvorené a prevádzku spúšťali postupne. Z údajov z odboru daní a poplatkov MsÚ v Nitre vyplýva, že za sledované obdobie marec až máj 2020 bolo priznaných 25 829 prenocovaní, v roku 2019 to bolo 69 241 prenocovaní. Tento počet predstavuje pokles o 62,7 %. Aktuálny rok 2020 je pre ubytovacie zariadenia v Nitre kritický. Pod vplyvom pandémie je do konca septembra pozastavené organizovanie výstavných podujatí na výstavisku AX, čo má drvivý dopad na takmer všetky segmenty ubytovacích zariadení v meste. Orientácia poskytovateľov ubytovacích služieb takmer výlučne na biznis klientelu odhalila nevýhodnosť tejto stratégie. Nízka diverzifikácia produktov ubytovacích zariadení na iné segmenty dopytu spôsobila obrovský prepád ich návštevnosti. Pandémia odhalila aj to, že pobytový cestovný ruch v Nitre je dlhodobo založený na obchodnom cestovnom ruchu (výstavy, semináre, konferencie) a nevenuje sa dostatočne iným formám (produktom) pobytového cestovného ruchu – z hľadiska infraštruktúry aj marketingu.

9. Produktový mix mesta Nitry na trhu cestovného ruchu

Prepojenia čiastkových cieľov z návrhu Stratégie rozvoja udržateľného cestovného ruchu do roku 2030 s prioritami Mesta Nitry v oblasti cestovného ruchu „produkt“:

- Zlepšovanie úrovne kvality služieb
- Motivácia všetkých aktérov cestovného ruchu v meste k inováciám
- Podpora budovania turistickej infraštruktúry
- Podpora udržateľného sídelného rozvoja ako prvku mestského turizmu
- Podpora tvorby a zvyšovanie konkurencieschopnosti regionálnych produktov v spolupráci s Nitrianskou organizáciou cestovného ruchu
- Podpora inklúzie a bezbariérovosti v cestovnom ruchu
- Digitalizácia v cestovnom ruchu.

Uvedené témy budú predmetom rozpracovania v návrhovej časti stratégie.

Nitra ako mestská destinácia cestovného ruchu disponuje pestrou ponukou atraktivít a zariadení cestovného ruchu. Aby sa z rôznorodej ponuky destinácie stal produkt, na to treba v destinácii zabezpečiť maximálnu súčinnosť všetkých aktérov cestovného ruchu.

Vzhľadom na existujúce možnosti, ktorými Nitra v súčasnosti reálne disponuje, definujeme jej produktový mix na trhu cestovného ruchu, ale zároveň uvádzame potenciál

rozšírenia príslušných produktových línií (radov) o nové varianty, ktoré dokážu osloviť a prilákať nové cieľové skupiny návštevníkov a posilniť tak postavenie Nitry na trhu domáceho aj príchodového cestovného ruchu.

V súčasnej turistickej ponuke mesta dominuje obchodná a kultúrna zložka, ktoré tvoria významný zdroj návštevníkov prichádzajúcich do mesta.

Vyššie uvedené analýzy potvrdili dominanciu obchodného

a kultúrneho prvku v ponuke i dopyte do prepuknutia pandémie COVID-19, čo vyžaduje potrebu prijať progresívny variant rozvoja, ktorý na jednej strane zdokonalí existujúcu ponuku, na druhej strane ju rozšíri o nové možnosti aktivít a služieb v meste a jeho bezprostrednom okolí (napr. kreatívny cestovný ruch, ekologický cestovný ruch) so zameraním na nové segmenty návštevníkov. Rozšírenie o nové varianty produktov môže

priniesť zlepšenie ekonomických výsledkov cestovného ruchu v destinácii. V tabuľke nižšie uvádzame súčasný stav produktov mesta Nitra v nadväznosti na prioritné produktové skupiny cestovného ruchu v SR v zmysle Národnej stratégie rozvoja cestovného ruchu v SR do roku 2020 a potenciálne možnosti na inováciu, rozšírenie ponuky v novej stratégii rozvoja cestovného ruchu Nitra do roku 2031.

Tabuľka: Súčasný stav produktov mesta Nitra v nadväznosti na prioritné produktové skupiny cestovného ruchu v SR Autor: Z. Palenčíková

Prioritná produktová skup. SR	Produktový rad	Súčasný varianty produktu	Potenciál nových variantov produktov do 2020
Kultúrny cestovný ruch	Kultúrne dedičstvo (architektúra, arch. lokality)	Nitriansky hrad + Horné a Dolné mesto, Dražovský kostolík, archeologické lokality, múzeá (Ponitrianske, SPM, Diecézne)	Áno – prostredníctvom storytellingu a gamifikácie, uplatnením m-turizmu (QR kódy, digitálne projekcie stavebného vývoja pamiatok a pod.), nové interaktívne expozície v súčasných múzeách/nové múzeum so zameraním na rodiny s deťmi
	Pútnický cestovný ruch	Kalvária, Svätajakbuská cesta (Zobor), Cyrilo-metodská cesta	Áno – značením trás, sietovaním s poskytovateľmi služieb pútnikom – ubytovacie a voľnočasové služby
	Mestský cest. ruch	Galérie, divadlá, nákupy, kino, film	Áno – s prepojením na zábavu, kreatívny cestovný ruch
	Kreatívny cestovný ruch	-	Áno – regionálni umelci, remeselníci zapojení do ponuky kreatívnych zážitkov destinácie
	Kultúrno-spoločenské podujatia	Festivály (divadelné, historické, hudobné ap.), jarmoky a trhy (Chrenovské, Vianočné, Cyrilo-metodské slávnosti) atď.	Áno – napr. s prepojením na miestne umelecké komunity, ZUŠ, a pod.
	Zážitková gastronómia	Gastrofestivály (Nitriansky vínný festival, Festival chutí Nitrianskeho kraja, Nitránsky Street Food Fest), Nitrianska vínná cesta a Nitrianska kráľovská vínná cesta – minimálne aktívne v prospech rozvoja cestovného ruchu, pravidelné degustácie lokálnych vín (organizuje NOCR, jednotlivé vínokúpele v meste)	Áno – inovácia a lepšia stratégia využitia lokálnych gastronomických špecialít s prepojením aj na okolie v spolupráci s NOCR a inými aktérmi z MVO (oz) Podpora zapájania miestnych gastropodnikateľov, napr. súťažou o najlepší recept na miestnu špecialitu, týždeň nitrianskej kuchyne – odmenou by mohlo byť promo vo všetkých mestských médiách (web, FB,...)
Letný cestovný ruch	Pobyt v prírode	Pešia turistika (Zobor, 7 pahorkov), cykloturistika (Zobor, popri rieke...)	Áno – s využitím informačných technológií – appka
	Dobrodružstvo v prírode	Paragliding, horská cykloturistika (Zoborská cyklomagistrála), Letisko Janíkovce – zážitkové lety	Áno – putovanie nočným Zoborom – napr. s lampášom za skrytým pokladom
	Voda a zábava	Mestské kúpalisko na Sihoti	Áno – využitie rieky Nitra v produktoch destinácie vo väčšej miere (priniesť život k rieke formou podujatí, zábavy, vybudovaním móla, pláže, dobudovaním nábrežia na rekreáciu – napr. po vzore Viedne - Donauinsel)
Kongresový cestovný ruch	Konferenčný cestovný ruch	Vedecké konferencie na univerzitách, odborné konferencie v nadväznosti na výstavnisko AX, Agroinštitút	Otázny vývoj po skončení pandémie – treba sledovať daný segment dopytu
	Výstavnícky a veľtrhový cestovný ruch	Výstavy a veľtrhy národného významu - agrosektor, chovateľstvo, lesníctvo, technika a priemysel	Áno – s prepojením na mestskú turistickú kartu výhod a varianty kultúrneho cestovného ruchu
	Motivačný a incentívny cestovný ruch	Firemné školenia, semináre	Áno – firemné víkendy – teambuildingy napr. s ekologickým aspektom v Nitre (prípadne Nitra s okolím)
Vidiecky cestovný ruch a agroturistika	Krásky vidieka Pokoj v prírode	Cykloturistika, pešia turistika	Áno - budovaním tzv. zelených ciest (vidiecke „zelené“ ubytovanie v okrajových štvrtiach mesta, lokálne špeciality a produkty – napr. pobyt u včelára v Krškanoch, u vinára na Zobori, v Dražovciach), pobytu na vidieckych usadlostiach a farmách – na okraji mesta spojené s hospodárskymi aktivitami, ľudovými tradíciami, regionálnou gastronómiou a folklórnymi podujatiami; ponukou pobytových balíkov na vinárskych dvoroch - nadviazaním na vinohradnícku tradíciu regiónu
Sociálny cestovný ruch	Školské výlety, výlety pre rodiny s deťmi, seniorov,	Školské výlety ZŠ (v rámci regionálnej výchovy a vlastivedy), Poznávacie výlety klubov dôchodcov	Áno - systematickou spoluprácou so ZŠ a SŠ; s domovmi dôchodcov, klubmi dôchodcov ap. - ponúkanými výhodami (regionálna karta grátis) a pod. Rodina s deťmi – transformácia z výletníkov na turistov

Veľká časť súčasných produktov sa realizuje v tradičnom formáte, je potrebné inovovať takmer všetky uvedené produkty s ohľadom na trendy ako je udržateľnosť, bezuhlíková stopa, lokálne produkty. Nitra je mestská destinácia postavená na vidieckej tradícii, odjakživa sa tu prelína mestská a vidiecka kultúra, čím si mesto vyslúžilo aj označenie „najväčšia dedina na Slovensku“. Z tejto zdanlivo nepeknej nálepky je možné v cestovnom ruchu bohato ťažiť v podobe prepojenia mestskej a vidieckej kultúry.

Súčasným hendikepom ponuky produktov mesta je ich odbyt. Na úrovni destinácie chýba miestna CK, ktorá by ponúkala destináciu a jej produkty pre obchodných partnerov v tuzemsku aj v zahraničí. Neexistuje online systém rezervovania služieb CR na stránke mesta ani na stránke NOCR. V súčasnosti si návštevník musí ponuku jednotlivých služieb „vyskladať“ sám, s využitím

viacerých odbytových online kanálov (napr. ubytovanie cez booking, vstupenky cez ticketportal, stravovanie cez tipy na tripadvisor, sprievodcu cez NOCR/TIC, pre zahraničného návštevníka je to neprekonateľná prekážka).

Z hľadiska zjednodušenia dodania návštevníka do destinácie a pre jeho lepšiu orientáciu a obslužnosť v meste sú v medzinárodnej praxi rozšírené mestské turistické karty (dnes už najmä online), ktoré poskytujú návštevníkovi rôzne výhody a zľavy, ktoré motivujú k návšteve a dlhšiemu pobytu v destinácii. Mesto Nitra aktuálne nedisponuje žiadnou turistickou kartou, čo znižuje využiteľnosť mesta pre návštevníka (rôzne segmenty návštevníkov).

Pozn.: autorkou kapitoly 9 je Zuzana Palenčíková, odborný konzultant analytickej časti stratégie

10. Zhrnutie a závery analytickej časti

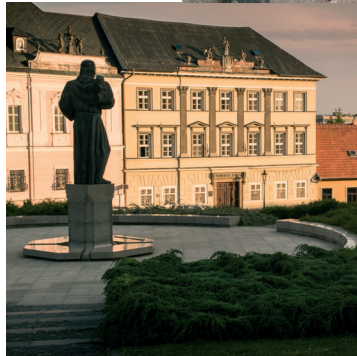

Mestská destinácia Nitra v súčasnosti stojí pred veľkou výzvou. Pandémia COVID-19 odhalila jednostrannú a zotrvačnú orientáciu ponuky na dva nosné segmenty návštevníkov – obchodných a kultúrnych. Aktuálne sa nachádza mestský cestovný ruch v Nitre „v bode zlomu“, preto je kľúčové priznať si nedostatky, poučiť sa z chýb a vykročiť do novej dekády s transformovanou ponukou reflektujúcou trendy súčasnej doby (udržateľnosť, cestovanie „bez stopy“, lokálne zážitky, ekologický cestovný ruch) a s moderným destinačným marketingom. Predložená analýza potvrdzuje, že mesto Nitra má potenciál na transformáciu súčasného cestovného ruchu, na nové produkty a segmenty návštevníkov. Ak dôjde k stotožneniu sa miestnych aktérov cestovného ruchu s novou víziou a k spojeniu síl, je vysoký predpoklad, že mesto Nitra začne v cestovnom ruchu písať novú kapitolu.

Cestovný ruch v Nitre v číslach za rok 2019

- 7 pahorkov Nitry, krásne výhľady z Nitry a na Nitru („fotogenické“ mesto)
 - 5 múzeí a 4 galérie, 3 divadlá
 - 143 ha výstavného areálu s 15 pavilónmi
 - 280 525 prenocovaní
 - 34 ubytovacích zariadení
 - 1 991 lôžok
- 6 500 stálych miest v stravovacích zariadeniach a 2500 sezónnych miest
 - 193 048,- € príjmy z dane za ubytovanie
- 6 025 117,- € tržby návštevníkov v ubytovacích zariadeniach
 - 3 190,- € priemerné tržby/ lôžko
 - 12 736 študentov na univerzitách
- 42 výstav a veľtrhov na výstavisku Agrokomplex
 - 73 971 návštevníkov Nitrianskeho hradu
 - 692 347 návštevníkov výstaviska Agrokomplex
 - 61 495 návštevníkov Letného kúpaliska v Nitre
 - 3 500 odsprevádzaných návštevníkov
 - 23 mestských športovísk
 - 141 kultúrnych podujatí
 - 96 športových podujatí
 - 13 088 výpožičiek bikesharing

nitra.eu

visitnitra.eu